

2033

2724

Proletaaride Klassivõidu

1
9
1
7
★

1
9
2
7
★

1917. aastapäevaks

ERKA

UUEM KIRJANDUS „KÜLWAJA“ RAAMATULADUS

<i>Depman J.</i> Tagasikiskumise-aastatel 1907 — 16.	48 lk 4° — 90
<i>Kalôgina A.</i> Talunaisterahwa õigused ja nõukogude kohus .	16 lk 8° — 10
<i>Keder A.</i> Põllumajandusline laen ja laenuühisuste korraldus	24 lk 8° — 8
<i>Krôlow S.</i> Põllumajandus ja talunaisterahwas.	32 lk 8° — 20
<i>Nikolski j. t.</i> Kõduloomade elust ja olust	18 lk 4° — 35
<i>Njuurina F.</i> Ei ole rõhutatud rahwaid S. N. W. Liidus . .	16 lk 8° — 10
<i>Perelman J.</i> Jseliikuwad masinad (perpetuum mobile) . .	12 lk 4° — 25
<i>Soome A.</i> 10 lastelaulu	11 lk 4° — 40
<i>Tsinger A.</i> Taimeriigi hiiglased ja härjapõlwased (piltidega).	16 lk 4° — 30

Sõjaringidele, punastele nurkadele ja kõigile noor- kommunistidele.

„Külwaja“ raamatuladus on weel saadawal
sõjaasjanduse kirjandust:

Eesti kommunistlise sõjawäe kirjandus 116 lk.,
hind 40 kop.

Tarwilikumad sõjaasjanduse sõnad ja ütelsused
Wene ja Eesti keeles. 24 lk., hind 10 kop.

Ilmus trüklist:

A. Bassurmanski ja A. Tank

Naistöoline Oktoobri barrikaadidel

50 lehekülge. Hind 35 kop. «Külwaja» kirjastus, Fontanka 53.

Klassiwoitlus

KOM. INT. EESTI SEKTS. WÄLJAANNE. WASTUTAW TOIMETAJA H. RAAMOTA KOGU ANN

№ 88-89

7. NOWEMBRIL

№..... 1927

Oktoober maailma ajaloos

On alanud uus ajajärk maailma ajaloos.
Leenin.

Kümme aastat lahutab meid Suurest Oktoobrist; kümme aastat oleme edasi jõudnud sellest sündmusest, mis pöördepunktiks on maailma ajaloos.

„On alanud uus ajajärk maailma ajaloos, — kirjutas Leenin 1919. a.

Inimsugu heidab enesest wiimase orjaseisukorra wormi: kapitalistilise ehk palgatöö orjuse.

Orjusest wabanedes läheb inimsugu esimest korda tõelisele wabadusele.“

Meie seisatame teetulba juures, mis alles liig lähedal Oktoobriale; meie tuleme ise selle pöörise sündmustikust, toidame endid selle sündmustiku wõitluseajajärgu mälestustega, ja meie tähelepanek on waldawal määral pööratud käesolewa silmapilgu ülesannetele ja nõuetele. Nii ei suuda meie küllalt täielikult hinnata selle läbielatud momendi ajaloolist tähtsust ja tema mõju üleilmses ulatuses. Peale selle tuleme ja tõuseme ju alles wäiksest nõost, kuhu sattusime Oktoobri suure rewolutsioonilaine langemise järel; ilmarewolutsiooni, üleilmsete wägewate klassiliste kokkupõrgete päewad, millele Oktoobripööre ukсед awas ja sissejuhatuseks oli, seisawad alles ees, ja wast alles sealt, inimsoo arenemise kõrgemalt astmelt, kuhu teda need tulewased wõimsad kokkupõrked ja wõitlused peawad tõstma, tagasi waadates suudab ajaloolane, suudab tulew põlw täiel määral hinnata selle suure wõitlusejärgu esimesi lahinguid, kui teerajajaid uuele ühiskonnakorrale — inimsoo orjakkest wabanemisele.

Aga kuigi meie Oktoobripööre sügawust täiel ulatusel mõõta ei jaksa, kõneleb meile ometi iga uus päew maailma rahwaste elus, et Suur Oktoober ikka enam selleks keskpunktiks kujuneb, mille ümber kogu ilma poliitika keerleb, keskpunktiks otsustawale wõitlusele kahe ilma wahel — wõitlusele elu ja surma peale kapitalismuse ja sotsialismuse wahel.

Kui Marx ja Engels ligi 70 aastat enne Oktoobrit oma „Kommunistlises Manifestis“ proletaarse sotsialistilise rewolutsiooni ühiskonna arenemise lähemaks eesmärgiks üles seadsid, siis oli wäljawaade selle arenemise teele igatahes küll weel wäga udune — oli ju wõimata ette näha, missugused wormid walitsewa ühiskondlise korra, kapitalismuse, arenemine edaspidi wõib wõtta: kapitalismuse uuem aste, imperialismus, oli weel sündimata. Tuli läbi sammuda, läbi wõidelda pikast reast wahejärkudest. Tõusis ellu ja wajus hauda Esimine Internatsionaal; tema tegewuse lõpuakkordiks — teatud määral muidugi — oli Pariisi proletariaadi katse sotsialistilist rewolutsiooni Kommuunas teostada. Selle rahwuswahelise rewolutsiooni arenemise esimese tormi- ja tungihoo järel käis Teise Internatsionaali rahulik arenemisejärk, mis tööliste wõitluse laiadesse hulkadesse wiis, talle laialiste hulgaliste organisatsioonide näol korraldatud kuju andis ja organisatsioonilise aluspõhja lõi. Ja alles käesolewa aastasaja algul hakkas juba selgemine wälja kujunema, kuhu rewolutsioonilaine uue tõusu keerdsõlm

koondub. 1902. a. algul kirjutas Karl Kautsky — siis veel marksistilise wõitluseõpetuse silmapaistwam esitaja ja kaitsja rahwuswahelises ulatuses, rewolutsiooni wäljawaadete kohta:

„Rewolutsiooni keskkohat liigub läänest idasse. 19. aastasaja esimesel poolel oli see Prantsusmaal, osalt Inglismaal. 1848. a. astus Saksamaa rewolutsiooniliste rahwastes ritta... Uus aasta sada algab niisugute sündmustega, mis arwamisele wiiwad, et rewolutsiooni keskkoha uus edasinihkumine ees seisab, nimelt ta edasipaigunemine Wenemaale... Wenemaa, mis läänest niipalju rewolutsioonilist algatust omaks on wõtnud, on ehk nüüd ise juba niikaugele, et läänele rewolutsioonilise energia (jõu) allikaks saada... Kuidas praegune wõitlus Wenemaal ka ei lõpeks, märtrid, keda ta kahjuks enam kui küllaliselt sünnitab, ei wala asjata oma werd. Ta annab sigiwust sotsiaalse pööre orasele terwes haritud ilmas, ajab ta lokaawamalt ja kiiremene kaswama. 1848. a. olid slaawlased see pakane külm, mis rahwaste kewadeõied närtisitas. Nüüd ehk saab tal wahest osaks selleks marutormiks olla, mis tagurlusejää purustab ja rahwastele wõitmata wael uue, õnneliku kewade toob.“ („Iskra“, № 18, 10.3.1902.)

Poolteist aastakümnet hiljem puhkes see maru tõesti lahti, kuigi Kautsky, kes waheajal tagurpidi lookledes sotsiaaläraandjate leeril oli jõudnud, sellest enam loodetud rõõmu ei tunnud, waid oma wanadusest wärisewa pea selleks töörahwa äraandjatele pakkus, et maailma imperialistidele warju ja kaitset luua proletaarsete rewolutsiooni marutormi wastu.

Oktoobrirewolutsiooni rahwuswaheline tähtsus seisab siis esiteks selles, et ta rahwuswahelise klassiwoitluse õpetust, millele Marx ja Engels kindla aluspõhja olid pannud ja mida hiljem Lenin käesolewa ajajärgu tingimiste kohaselt täiendas, täielikult kinnitas. Iga teooria proowituli on — tegelik elu; ainult*praktikas järeloowides wõime otsustada, kas üks wõi teine teooria õige on. Oktoobrirewolutsioon andis Marxi-Leenini õpetusele hiilgawa tõen-

duse ja kinnituse; see aga on terve ilma proletariaadile kindlustuseks ja julgustuseks, et ta selle õpetuse sihil ja juhtimisel edasi wõideldes õiget — ajaloolise arenemise seaduste kohaselt õiget — teed sammub.

Teiseks on Oktoobri praktika ise mitmeti rahwuswahelise tähtsusega. Lenin kirjutas sellest oma „Pahemluse“ lastehaiguse' algul muu seas:

„Nüüd on meil aga küllaline rahwuswaheline kogemus, mis täie kindlusega ütleb, et mõnelgi põhijoonel meie rewolutsioonis mitte ainult kohalik, rahwuslikult-omapärane, wenemaaline, waid üleilmne tähtsus on. Ja ma ei räägi siin üleilmsest tähtsusest selle sõna laiemas mõttes, sest kõigi teiste maade peale mõjuawaldamise mõttes ei ole mitte ainult mõnel waid kõigil meie rewolutsiooni põhijoontel ja paljudel teisegi järgu joontel rahwuswaheline tähtsus. Ei, selle sõna kõige kitsamas mõttes, see on selles mõttes, et see, mis meil sündis, ajaloolise paratamatusega ka üleilmse ulatuses korduma peab, tuleb tunnistada, et mõnelgi meie rewolutsiooni põhijoonel üleilmne tähtsus on. „Praegusel ajalooilmapilgul on lugu nii, et Wenemaa eeskujuga kõigile maadele midagi — ja midagi õige olulist — näitab, mis neid ligemas tulewikus möödapääsemata ootab.“

Kuid mitte ainult tulewaste rewolutsiooniwoitluste põhijoontes ei annud Oktoober teistele maadele ja rahwastele eeskujuga, ta andis seda ka — ja see on veel tähtsam — just oma wõitluse praktikaga, oma määratute kogemustega, eluõpetustega. Kominterni protokollid, otsused, resolutsioonid annawad sellest igal sammul tunnistust. Kominterni üks põhiülesannetest kannabgi nimetust: kõigi maade kommunistlike parteide enamlustamine; see tähendab, nende juhtimine selle wõitlusepraktika alusele, mis enamlaste kauaaegses wõitluses kümnetes tuleproowides läbi on katsutud ja kohane leitud oewat. Enamluse praktikaga, enamluse teooriaga, lühidalt: leninismusega, on Oktoober, kolmandaks, saanud üleilmse tähtsuse.

Ja lõpuks on sel ajaloolisel uuel ühiskonnawormil, mis oktoobriwõitlustes ilmale tekkis — Nõukogude wõimul — eneselgi määratu ajalooline tähtsus. Nõukogude wõim, milles kehas tatud on proletariaadi diktatuur, ei ole mitte ainult tuletorniks, mitte ainult ideoloogiliseks lähte- ja keskkohaks kõigi maade proletaarlaste wõitlusele waid ta seab esimest korda ajaloos tegelikult, konkreetset kapitalistilise ilma ette küsimuse wõitlusest elu ja surma peale. Siiani — kirjutas Lenin 1919. a. algul — pidas kodanlus tööliste rahutust peaaegu alati ainult nende rahulolemata ajutiseks wäljenduseks. Nimelt Inglise kapitalistid, kui wististi kõige wilunud tööliste poliitilises petmises ja peale selle kõige paremine organiseeritud, waatasid asja peale nii: „Sõda tõi, loomulikult, rahulolematuse ja sellest tekkiwad paratamata tööliste rahutused, kuid et küsimus nüüd selles seisaks, kes edaspidi riigi eesotsas saawad seisma, kas läheb riikline wõim tööliste kätte wõi jääb omandus kapitalistidele, — selle peale nad weel ei mõtle. Sündmused on aga näidanud, et just need küsimused kahtlemata päwakorral seisawad, ja mitte ainult Wenemaal waid ka paljudes Lääne-Euroopa riikides... Hulkades laieneb arusaamine (teadwus) et nõukogude rewolutsioon kaswab ja Nõukogude wõim tulemas on... See Nõukogude wõim ei ole enam proletariaadi wõimu Wene worm. See on saanud rahwuswahelise proletariaadi seisukohaks ta wõitluses wõimu pärast; ta on saanud teiseks sammuks sotsialistilise rewolutsiooni üleilmises arenemises.“ (Esimene oli Pariisi Kommuun.) „Ja kui proletariaadi wõimu esialgu ainult Wene nähtuseks peeti, siis on sündmused nüüd näidanud, et see mitte ainult Wene nähtus ei ole waid proletariaadi wõitluse rahwuswaheline worm.“

Sellest ajast kui Lenin need sõnad kirjutas, on möödunud seitse aastat, aga juba sellestki on küllalt, et tõendada ja näidata kui õieti ta selkorral küsimuse rahwuswahelises ulatuses üles seadis: mitte ainult terve ilma proletariaat

ja teised laialised töörahwa hulgad ei ole wõimuküsimust oma wõitluse aluseks wõtnud waid ka kapitalistid, ja eestkätt just need töörahwa petmises kõige wilunud Inglise kapitalistid on nüüd wäärduwatalt selle seisukoha omaks wõtnud. Nüüd ei saa enam ütelda, et neil Wenemaa oktoobrirewolutsiooni ajaloolise ülesande ja tähtsuse kohta arusaamine puuduks; nüüd on ka neil selge, mis Leninil seitse aastat tagasi selge oli: Nõukogude wõim, kui proletariaadi diktatura kehas, ta riikline worm, on see keskkoh, mille ümber keskendub ja koondub rahwuswaheline proletaarline liikumine selleks et kapitalismust wiimasele otsustawale wõitlusele wälja kutsuda.

Kaesolewat silmapilku, kus meie oktoobrirewolutsiooni 10. aastapäewa läwel seisame, iseloomustab rahwuswahelise olukorra äärmine terawnemine mitmel sihil: terawneb wahekord imperialistlike riikide ja asumaade ning pool-asumaade wahel (silmapaistwam nähtus — Hiina rewolutsiooniline sõda); terawneb wahekord walitewate imperialistlike riikide wahel wõitluses turgude pärast, mis maailma uut ümberjaotamist nõuab; eriti terawneb aga wahekord kapitalistlike riikide ja Nõukogude Liidu wahel mille wasta eesrinnas sammuwad imperialistlike maad, nagu Inglismaa, kapitalistlike riikide ühist wäärinda organiseeriwad, et sõjalise jõuga seda rahwuswahelise rewolutsiooni keskkohata häwitada. See wiimane ülesanne kerkib ikka terawamalt ja selgemat, ikka käskiwamalt kapitalistlike riikide ette. Sest kuiwõrd teraw ka nende omawaheline wõitlus oleks, kuiwõrd sundiwalt neid ka päew-päewalt terawnen wõitlus turgude pärast uuele imperialistilisele ilmasõjale ei kihutaks, — selge on nüüd ka kapitalistilise ilma juhtiwatele jõududele, et seesugune uus sõda paratamatalt uut rewolutsiooni põues kannab, paratamatalt proletariaadi ülestõusmisele wiib. Teiste sõnadega: imperialistiline sõda peab möödapääsemata klassisõjaks, kodusõjaks muutuma, mille juhtiwaks keskkohaks samati pa-

ratamata Nõukogude-Liit peab kujunema.

Sellepärast on tarwis see keskkohat häwitada, on tarwis enne häwitada kui wõitlus oma wahel lahti puhkeb.

Kapitalistlise ilma wõitlus Nõukogude riigi wasta läheneb dialektiliselt uuesti sõjalisele kokkupõrkele, kuid nüüd juba uuel, laiemal alusel: meie kodusõja ajal oli see Wene tagurliste jõudude toetamine, tal puudus siis laialine rahwuswahelise proletariaadi wõitluse aluspind. Nüüd on see pind märksalt tugewnenud. Nõukogude-Liit ja rahwuswaheline proletaarne wõitlus kui ka asumaade ja pool-asumaade rewolutsiooniline wabastusewõitlus sulawad ühte üheks suureks wõitlusewäerinnaks imperialismuse wasta, ja selle wõitluse ülesandeks ning sisuks on otsustada wõimuküsimus üleilmse ulatuses. Wenemaa Suure Oktoobri ümber kesken-dub üleilmne ühiskondline liikumine, et wasta minna üleilmse sotsialistlise rewolutsiooni kolmandale astmele—üleilmsele Oktoobrile.

Selles seisab Oktoobri suur ülesanne ja tähtsus maailma ajaloos.

Missugused on wäljawaated selle suure ajaloolise ülesande kordamine-

kuks? Sellele küsimusele wõiksime wastata sõnadega, millega W. I. Lenin lõpetas oma kõne nõukogude 6. kongressil, Oktoobrirewolutsiooni esimesel aastapäewal:

„Meie teame, et imperialismuse metsloomad meist veel tugewamad on; nad wõiwad meile ja meie maale veel paljugi wägiwalda, metsikusi ja pinasi kaela tuua, kuid rahwuswahelist rewolutsiooni nad wõita ei jaksa. Nad on täis metsikut wiha, ja sellepärast ütleme meie enestele: „Olgu mis on, aga iga Wenemaa tööline ja talupoeg täidab oma kohut ja lähneb surma kui seda rewolutsiooni huwi nõuab.“ Meie ütleme: „Olgu mis on, toogu meile imperialistid ükskõik missuguseid wiletusi veel kaela sellega nad endid ei päästa“. Imperialismus on otsas ja rahwuswaheline sotsialistiline rewolutsioon wõidab, maksku mis maksab, kõigest huolimata“.

See Leenini julgustaw wäljawaa-de ühiskonna arenemisele olgu juhiks meile Nõukogude-Liidu -kaitsele ette-walmistamisel, mis meie tähtsamaks ja sügawamaks hüüdsõnaks on Oktoobri 10. aastapäewal.

H. Pöögelmann

Kroonist ja kotkast wasara ja sirbini (Üldjooned Oktoobrist)

«Terwe duuma oli koos. Laua taga olid Rodsjanko ja wanemad. Laua ümber istuti ja seisti; teised kaugemad kogusid endid salkadesse, surusid end üksteise wasta... ärritatud, rahutud, hingeliselt nagu üksteise külge surudes... Isegi inimesed, kes palju aastaid üksteisega waenlased olnud, tundsid nüüd järsku, et on midagi, mis kõigile ühtewiisi kardetaw ja ähwardaw on... See midagi oli — uulits... uulitsahulgad. Oli tunda juba selle lähinewat hingamist. Uulitsalt sammus See, kelle peale siis wäga wähesed mõtlesid, kuid keda arwatawasti, wäga paljud loomusunniliselt tundsid. Sellepärast olid nad kahwatud, kokkukiskuwate südametega. Ümbritsetud tuhandelise hulgaga sammus uulitsal Surm»...

Nii kirjeldab mustasajaline Schulgin oma mälestustes duuma wiimast

koosolekut 1917. a. weebruaris. Surm sammus kogu mõisnikkude ja kodanlise klassile, kogu maksuale korrale wasta.

Selleaegne Prantsusmaa saadik Petrogradis isand Paleologue kõneleb oma mälestustes, kuidas terwe Petrogradi „kõrgem ilm“ lõbutses, pidutses, igasuguseid õhtuid pidas. Ta lisab juure: „1789. a. 5. oktoobril lõbutseti ka Pariisis palju“. See oli, tõepoolest, „pidu katku ajal“.

Walitsew ringkond oli paanikas ja segaduses. Duma esimees Rodsjanko kirjeldab seisukorda järgmiselt: „Walitus istus koos, kuid mitte mingisugust

käsku, korraldust, mitte mingisugust katset alganud korratuste mahasurumiseks ta ei teinud, sest walitsus oli sõna täpses mõttes paanikas“. — Kui seesama walitsuse öösine koosolek kuulis, et rahwahulk Mariinski lossi juure tuleb (seal istusgi walitsus koos), siis kustutati lossis kõik tuled ära ja... üks walitsuse liige leiti pärast tooli alt.

Ainuke, kes tsaariwalitsusele kindlaste truuks jäi, kes segadusesse ei sattunud, oli — tsaar ise. Nikolai kõige suurem armualune ja topsisõber admiral Niilow kordas alatasa oma harilikku lauset: „Meie kõik saame laternapostis rippuma... Meil tuleb niisugune rewolutsioon, mäherdust weel kuskil pole olnud!“ Tsaari kõige lähem inimene, tema naine, hirmutas tsaari: „Sa oled üks, sul ei ole sõjawäge, oled nagu püütud hiir lõksus, — mis suudad sa teha?“ Kuid tsaar ei mõtelnudgi niisugustele pealekäämistele järele anda. Isegi mitte mingisugusest „wastutawast ministeeriumist“ ei tahtnud ta kuulda. Nikolai saadab karistusesalga Petrograadi peale. Ta määrab Petrograadi walitsujaks wilunud tugewa sõjamehe Iwanowi, kelle käsku isegi kõik ministrid peawad kuulama. Konstitutsiooniliste järelandmiste kohta wastab tsaar würst Goliitsõnile: „Petrograadi linnapealiku kohta andsin ma oma staabiülemale käsu jalamaid pealinna jõuda. Samutiigi ka sõjawägede asjus... Muudatusi isiklises koosseisus pean ma praegusel silmapilgul lubamatuks. Nikolai.“

Tsaari käsk ja samm oli — rewolutsiooniline Petrograad ära purustada. See oli 1905. a. detsembri poliitika. Tsaari alal hoida püüdis tsaar üks. Et ta seda ei suutnud, ei olenenud mitte temast. Tsaariwalitsus jäi ajalooratta alla sellepärast, et 304 aastat walitsenud Romaanowite suguwõsa ka 1917. aastal weel keskaja pärisorjuse esitajaks oli.

Weebuarirwolutsioon oli kõigepealt tsarismuse häwitamine. Tegelikud tsarihäwitajad olid — töölised ja talurahwas. Kuid uus walitsus — ajutine walitsus — oli kodanline. Würst Lwow — selle walitsuse pea, mõisnik Rodsianko — duumakomitee juht, tsaari-

kindral Kornilow — sõjawäe eesotsas, niisugune oli uue walitsuse nägu. Duuma, linnawolikogud, sõjatööstuse komiteed — need olid organisatsioonid, mille najale uus walitsus end tuetas. Mõisnikkude maade kaitsmine, wõitlemine tööliste kontrolli wasta wabrikutes, suur eramanduse pühakspidamine — niisugune oli uue walitsuse sisepoliitika. Sõja edasipidamine wõidurikka lõpuni, liitlaste tuetamine, tsaari salalepingutest kinnipidamine — see oli uue walitsuse välispoliitika. Seega oli uus walitsus pealegi läbi ja läbi imperialistline.

Wiimase asjaolu poolest läheb Wenemaa weebuarirewolutsioon lahku kõikidest teistest kodanlistest rewolutsioonidest, mida ajalugu on näinud. Uus walitsus oli niiwõrd tihedalt rahwuswahelise kapitaliga seutud (sõja kestwusel kaswasid need sidemed weelgi tugewamaks), et ta paratamatalt üleilmse imperialismuse osakeseks pidi olema... Kuid selles rewolutsioonis oli weel üks asjaolu mida ajalugu senini sel määral polnud näinud. See asjaolu oli — nõukogude tekkimine.

Weebuarirewolutsioonis tekkis kaksikwalitsus: ajutine (kodanline) walitsus ja nõukogude wõim. Nõukogud tekkisid täiesti loodusjõuliselt, iseenesest, ilma kellegi käsuta, ilma ühegi ettekirjutuseta, sellepärast olid ja on nad ainukene proletaarne organisatsioon, mis riiki wõib walitseda. See nõukogude tekkimine oli täpipealt selle sammu jätkamine, mille peal 1905. a. rewolutsioon pooleli jäi.¹

Rahwuswahelise proletariaadi terwes wõitluseajaloos on Wenemaa nõukogude tekkimine, arenemine ja tegewus tähtsamaks nähtuseks. Peale weebuaripööre oli wõim tegelikult nõukogude käes. Kuid alguses olid nõukogud wäikekodanlised: sinna saatsid oma esitajaid töölised, talupojad, soldatid, kuid peale nende ka weel wäike-

¹ Tsaariwalitsuse langemise ajal kujunes nõukogu, näit, ka Wene laewal, mis Itaalia wetes seisis. Kaks päewa peale rewolutsiooni moodustas laewa meeskond oma nõukogu, mis just samusugune oli, nagu nõukogud rewolutsioonilisel Wenemaalgi, kuigi meeskond 1905. a. nõukogudest wist mitte midagi ei teadnud.

ettewõtjad, poodnikud, majaperemehed, kodanlised seltsid jne. jne. Niisugused nõukogud kuulasid ajutise walitsuse sõna ja uskusid seda walitsust. Kuigi nõukogude seljataga otsekohe sõjariistus jõud seisis, juhtis riiki tegelikult ajutine kodanline walitsus, sest vähemlased ja es-erid, kes nõukogudes enamuses olid, andsid wabatahtliselt riigiohjad kodanluse kätte.

Seda seisukorda hindas Lenin kui wahejärku kodanliselt rewolutsioonilt proletaarsele rewolutsioonile minekul. Kommunistlise partei ülesanne seisis siis selles, et hulkades püsiwat selgitamise tööd teha, ajutise walitsuse pettust paljastada, nõukogud enamlisteks muuta. Niikaua kui kommunistidel nõukogudes enamuse poolehoidu ei ole, ei saa nõukogud wõimu oma kätte wõtta — nii arwas kommunistline partei.¹

Ajutine walitsus omalt poolt püüdis nõukogusi lõpulikult oma meelewalla alla paenutada, neid täiesti kodanluse käsikuks teha. (Nõukogude juure loodi paiguti n. n. kontakt-komisjonid, kuhu ka walitsuse esitajad kuulusid ja kelle kaudu walitsus nõukogudele oma poliitika peale surus). Nõukogude selles sihis arenemise kõrgemaks astmeks olid juulikuu päewad.

Walitsus lämmatas suurtööstust, et suuri töölisulke purustada. Walitsus ei suutnud majandust korraldada. Näljahädad olid eemalheoidmise asemel sunniti sõjawäge wäerinnal uuele pealetungimisele. Enamlaste wasta tegi walitsus kõige metsikumat kihutust; weel enam tegid seda aga vähemlased ja es-erid. Mustasajalistes lehtedes ilmusid sotside suust saadud teated, et „Leeninil on 2 miljoni rubla jookswal arwel“, et „enamlaste sõjaline organisatsioon on Saksamaa spionaashi pesa“ jne. Nõukogude esimesel kongressil ütles vähemlane Tseretelli (3 juunil): „Kontrewolutsioon wõib meile ainult ühe ukse

kaudu sissetungida: enamlaste kaudu. See, mis enamlased praegu teewad, ei ole mitte enam ideeline propaganda, waid wandeselts... Nüüd wõtame teised abinõud tarwitusele. Enamlastelt on waja sõjariistad ära wõtta“ jne. Niiwiisi muutusid sotslised nõukogud kodanlise walitsuse käsikuteks ja algasid otsekohest wõitlust proletariaadi wastu, ilma et nad selle juures tagurluse organiseerimise wasta vähematgi sammu oleks astunud.

Kui juuni lõpul walitsus otsustas rewolutsioonilisi sõjawägesid Petrograadi laiali paisata ja Petrograadi Saksamaale ära andma walmistas (et see selle rewolutsioonilise keskkoha waiksaks „rahustaks“), siis sai lõõg täis. Petrograadi proletariaat astus sõjariistus wälja. Leenini juhatusel otsustas komm. partei selle wäljaastumise rahuliseks demonstratsiooniks muuta, sest mujal polnud nõukogud kaugeltki weel mitte enamlised, ja Petrograadi sõjariistus wõitlus wõis weriselt maha surutud saada. Ajutine walitsus tõi tagurlised wäeosad Petrograadi, pani sõjalise diktatuura maksma, hakkas töölisorganisatsioonisi häwitama.

Sellest ajast peale hakkawad nõukogud enamlisteks muutuma. Sest walitsus oli ennast küllalt juba paljastanud ja enamline selgitusetöö töörahwa hulkades tungis ikka enam laiali ning tegi neile tõelise seisukorra selgeks. Sotsialistid otsustasid nõukogusid hoopis ära kaotada. Kindral Kornilowi äpardunud tagurlise wäljaastumise ajal kirjutas nõukogude keskhälekandja (see oli siis weel sotsialistide käes):

«Nõukogude osa (tähtsus) langeb, nõukogud ei ole enam ülddemokraatlisel organisatsioonid..»

Ajutise nõukogude organisatsiooni asemele tahame meie alalise, täieliku ja igakülse riigi- ja kohaliku elu organisatsiooni panna. Kui tsaariwalitsus ja ühes sellega ka kogu bürokraatline kord langes, siis ehitasime meie saadikute nõukogusid kui ajutisi barakkisi, kus kogu demokraatia aset wõiks leida. Barakkide asemele ehitatakse nüüd uue korra alaline kiwihoone ja loomulik on et inimesed barakkidest parematesse hoonetesse lähewad — sedamööda kuidas kord korra järele walmis ehitatakse.»

Niiwiisi hakkasid sotsialistid nõukogusid likwideerima. Uueks ehitatawaks

¹ 20—21. aprilli sündmuste puhul seadsid mõned partei Petrograadi komitee juhtijad hüüdsõna üles: „Maha ajutine walitsus!“ Partei tunnistas siis selle hüüdsõna kohatuks, sest et siis selgitusetöö walitsuse wastu alles algas ja nõukogud seda walitsust weel toetasid. Siis ei leidnud see hüüdsõna hulka des hulgalist poolehoidu.

hooneks pidi saama „Demokraatline nõupidamine“ (mille kokkuleplaste täidesaatev komitee septembris kokku kutsus). Sel nõupidamisel pidi koalitsiooni küsimus otsustatud saama, kuid see küsimus kukkus seal läbi (enamuse hääletas selle wasta, et kadettidega koalitsiooni teha). Nõupidamine tõi ilmale „demokraatlise nõukogu“, kes päewad läbi selle üle waidles, kuidas kodanlusega kokku saaks leppida, sest wahepeal organiseeris kodanlus end tugewaks jõuks ja hakkas juba sõjariistus wõimuwõtmist walmistama. „Demokraatline nõukogu“ organiseeris „eelparlamendi“. Kõik need muutused sündisid septembris pooleteise — paari nädala wältel. Selle „eelparlamendi“ asjus kiitsid sotsialistid :

«Meie terwitame demokraatlise nõukogu riikliseks asutuseks muutumist, kus ka t s e n s u s l i s e d e l e m e n d i d j a k o d a n l i s e d k l a s s i d e s i t a t u d p e a w a d o l e m a . See «eelparlament» peab rahwa tahtmise kõigi õigustega warustatud asutus olema. Temale peab walitsus alluma, tema ees peab see wastutaw olema».

Niiwiisi katsusid sotsialistid nõukogusid likwideerida, wõimu kodanlusele anda. Tõerahwa hulgad aga läksid juba enamuse lipu alla. Enamlased mobiliseerisid proletariaati nüüd niisama awalikult sõjariistus wastuhakkamisele, nagu seda taguriusgi tegi.

Juba septembri lõpul kinnitas Lenin, et nõukogud peawad wõimu sõjariistus ülestõusu teel oma kätte wõtma. Ja kui 25-maks oktoobriks (wana kal. järele) nõukogude 2. kongress kokku kutsuti, siis kinnitas Lenin, et kui wõimu nüüd k o h e ei wõeta, siis seda hiljem enam teha ei saa, sest et kodanlus wõimu oma kätte wõtab.

Kommunistlise partei selgitusetöö oli sotsialistid paljastanud. Komm. partei kaswatas nõukogud tõsisteks proletaarseteks organisatsioonideks. Selle töö tagajärjel sai tööliklass kokkuleppe pettustest kergesti üle. Kompartei otskohesel juhtimisel algas ta wõitlust ja wõitis.

Kodanline walitsus püsis kaheksa kuud. Oktoobrirewolutsioon mattis ta jäädawalt. Kuid kodanline rewolutsioon

ei olnud weel lõppenud. Kuigi weebuaris, kodanlise rewolutsiooni rüppes juba proletaarse wõimu idud — nõukogud — tekkisid, siiski tuli neil nõukogudel ka weel peale oktoobrit kodanlist rewolutsiooni edasi ajada, seda tõsi- sele lõpule wiia, tuli kõike seda teha, mis kodanline rewolutsioon (olgu sotsialistide kaastegewusel) tegemata oli jätnud, nimelt maa talurahwale anda. Alles sellè rewolutsioonilik-demokraat- lise ülesande otsustamisega sai keskaegne mõisnikkuwõim ja pärisorjuse kord Wenemaal jäädawalt murtud.

See talurahwa wõitlus maal mõis- nikkude wasta oli täies hoos, kui lin- nas proletaarne rewolutsioon juba läbi oli läinud. Siis wõitles kogu talu- r a h w a s k o o s mõisnikkude wasta. See wõitlus lõppes 1918. a. sügiseks.

Oktoobri- (proletaarne-) rewolutsioon maal algas alles 1918. a. suwel (waeste komiteed; wõitlus kulakute ja rikaste talupoegade wasta). Meie partei suur teenus seisab selles, et ta oskas töös- tusproletariaadi wastuhakkamist täieli- sessè kokkukõlasse wiia talurahwa de- mokraatlise ülestõusuga (talupoegade „mäss“ mõisnikkude wasta) oktoobris ja siis seda proletaarset oktoobrit ka maal lõpuni wiia.

Kodanlise (weebuari-) rewolutsiooni iseäraldus Wenemaal seisis selles, et ühes kodanlise walitsusega ka nõuko- gud (kui proletaarse walitsuse idud) tekkisid (kuigi need nõukogud esialgul kodanluse oheliku otsas olid ja sel teel omapärane kodanlik-demokraatline töö- liste ja talurahwa diktatuur tekkis). Sellepärast ei saa seda rewolutsiooni sugugi teiste eelmiste kodanliste rewo- lutsioonidega (1789, 1848) wõrrelda, nagu seda sotsialistid teewad. Samuti ei saa Wenemaa weebuari- ja oktoobri- rewolutsiooni täpseks eeskujuks seada tulewastele (wõi käesolewatele, nagu Hiina) rewolutsioonidele.

Kümme aastat tagasi wõitis prole- tariaat Wenemaal. Praegu sammub se- dasama rewolutsiooniteed Hiina rõhu- tute klass. Kes järgmisena Wenemaa teele astub, on raske ette ütelda. Kuid Wenemaa rewolutsioon on olnud ja jääb teenäitajaks kogu maailma proleta- riiaadile. 1917. a. oktoober lõppes täie-

liku võiduga sellepärast, et Wenemaa proletariaadil kindel partei oli, mille juhatusel ta võitles. See partei võitis oma kindlusega, sitkusega ja — mis peasi — üksmeelega ja distsipliiniga. Sellepärast: igaüks, kes selle partei

ühtsust ja distsipliini püüab ehk aitab kõigutada, kõigutab sellega kogu rewolutsioonilist võitlust, aitab sellega kaasa oktoobri waenlastele.

R. Wakman

Oktoobrirewolutsioon Eestis

1905. aasta raputas aastasadade pikkusest unest kõige laialisemad rahwahulgad ja tõukas nad võitlusesse isewalitsuslise korraga. Pärast mõne-aastast waikust, kus tsaariwalitsus sunnitöö ja wäljakohtute abil töörahwa kukil edasi püsis, wiskasid tööliste ja talurahwa hulgad weebruarikuul 1917. aastal järsu tõukega isewalitsuse ta troonilt.

Oktoober teostas lootused ja soowid — kuigi lühikeseks ajaks, — mis Eesti tööliste, maatameeste ja wäike-maameeste hulkades 1905. aastast saadik liikusid ja 1917. aastal kindla võitluseprogrammi kuju said. Wabrikud-tehased wõeti tööliste kontrolli alla, mõisad — „moonakate“ ja teiste maatameeste komiteede kätte. Tööliste, talurahwa ja soldatite saadikute nõukogud astusid kõigi nende piiskopide, ordumeistrite, kuningate, kuberneride ja teiste wõimumeeste asemele, kes siin aastasajad olid walitsenud, et orjapidajate-klassidele maapealset paradiisi kindlustada.

Aastakümned ja isegi aastasajad kaswasid wastuolud isewalitsuslisel Wenemaal. Imperialistiline sõda kiirendas nende wastuolude suurust ja äärmist terawaksminekut. Baltimaal, siinhulgas ka Eestis, olid pealegi kohalikud tingimised, mis töörahvast võitlusele kihutasid.

Nagu kogu Wenemaal, nii terawnes ka Eestis toitlusekriis pöörase kiirusega. Kui Tallinna soldatitenaised juba enne weebruarirewolutsiooni nälja sunnil wäljaastumisi wõimude wasta ette wõtsid, muuseas linnapea ja — „suguwenna“ Iwan Poska isiklikka toidutagawarasid rewideerides, kui juba weebruarirewolutsiooni ajal määratupikad

„sabad“ poolte päewade kaupa leiwa-tüki pärast pidid ootama, siis muutus seisukord sügiseks täiesti katastroofiliseks.

Suur osa põllupinnast seisis söödis; kariloomade arw oll tugewaste wähenenud. Toiduainete sissewedu sisekubermangudest oli juba sellepärast raske, et raudteede tegewus iga päewaga korratumaks muutus. Pöörane sahkerdamine toidu ja kogu hädapäraste tarbeainetega oli üleüldine nähtus. Ei sahkerdanud mitte üksnes harilikud spekulandid, waid toitluskomiteede ja linnawalitsuse kodanlised liikmed, raudteebürokraadid, sõjawäeametnikud ja juhatajad. Rahamasinad pildusid paberirublasid ikka rohkem ja rohkem wälja, hinnad tõusid hüpates ikka kõrgemale, ilma et mingit lootust oleks olnud seda paberiluputust seisma panna. Tööstuses kaswasid kriisi tundemärgid ikka selgemaks. Ühelt poolt läks tooreainete puudus ikka terawamaks, teiselt poolt suurenes ettewõtjate saboteerimine: wiimased organiseerisid endid võitluseks 8-tunnise tööpäewa ja tööliste „omawoli“, see on — töölisorganisatsioonide tegewuse wasta. Wabrikute ja tehaste sulgumine sai ikka enam päewaküsimuseks, kohutawa tööpuudusega ähwardades. Kül'm (kütteainete puuduse tagajärjel), nälja- ja wiletsuserikas talw lähenes. Samal ajal seisid miljonid sinelisse topitud töölised ja talupojad wäeliinil, surres võitluses, taudide kätte. Kindralid andsid Riia ära. Saaremaa langes samati sakslaste kätte. Eestit ähwardas otsekohene okupeerimine.

Ajutine walitsus mis esimestel päewadel pärast weebruarirewolutsiooni laialisi poliitiliselt wilumatuid hulke waimustuse ja lootusega täitis, kaotas 8 kuu

wältel oma poolehoidjad. Kodanlus vihkas teda, sest et ta liig jõuetu olining „korda“ ei suutnud maksta panna, see on—rewolutsioonilist liikumist tööliste, talurahwa ja soldatite hulgas ei suutnud ära kägistada; töörahwas sai aru, et see tema waenlaste walitsus on. Terawamaks katseks ajutisele walitsusele olid—rahu- ja maaküsimus. Walitsus jatkas blokki tsaaririigi liitlastega—imperialistidega, et „wõidurikka lõpuni“ sõdida. Ta püüdis—kuigi asjata—sõjawäge pealetungimisele ajada.

Maaküsimuse otsustamist wenitas ta „kuni asutawa kogu kokkuastumiseni“, talupoegi arreteerides, kes mõisnikkudele kohtadel—„liiga tegid“, mõisamaid komiteede kätte wõttes. Kodanluse ja mõisnikkude püüe oli selge: nad püüdsid maaküsimuse äraotsustamist kõigi abinõudega edasi iükata, kuni ehk korda läheb rewolutsioonile päitsed pähe ja rauad suhu panna.

Ühtlasi kadus tööliklassi, talurahwa ja sõjawäe usaldus sotsiaaldemokraatide-wähemlaste ja sotsialistide-rewolutsioonääride wasta, kes imperialistlike kodanlusega ühisel wäerinnas wõitlesid. Saadikute nõukogudes, mis weebruari-rewolutsiooni järel pea igalpool vähemlaste ja es-eride enamuse käes olid ja truualamilikult ajutist walitsust toetasid, said sügisepoole ümberwalimiste tagajärjel rewolutsioonilised saadikud mõjule, kes kas enamlaste partei liikmed ehk poolehoidjad olid. See töörahwahulkade rewolutsioneerumine sai tõsiasjaks kibeda ideelisewõitluse tagajärjel, mida meie partei sotsialraandjate (wähemlaste ja sots-rewolutsioonääride) ning kodanluse wasta pidas.

Pärast sm. Leninini Wenemaale jõudmist aprillikuul wõttis parteiorganisatsioon ka Eestis endale kindlalt lipukirjaks wõitluse nõukogude wõimu maksmapaneku eest. Tuli määratu töö ära teha. Eesti tööliklass linnades oli oma enamuses rewolutsiooniline ja sammus enamlastepartei juhatusel, kuid parteiorganisatsiooni nõrkusel läks vähemlastel ja es-eridel esialgul korda suuremas osas nõukogudest juhtiwat otsa endale saada. Maatöölised ja wäikemaa pidajad kõikusid osalt kodanliste radikaalide ja kõikisuguste sotside wahel.

Nii läksid Eestimaa kubermangu ja maakondade maanõukogudesse kewadel pea ainult kodanlased ja sotsid läbi. Kuigi kodanlus siin osawa manööwriga walimised salaja ette walmistas ja nad siis ajutise walitsuse „komissari“ Poska abil järsku läbi wiis, nii et meie parteiorganisatsioonid walimistest tarwiliku kihutustööga osa wõtta ei saanud, ometi näitasid walimised üleüldiselt selleaegset maatöörahwaa meeleolu. Sõjawäeosades, sealhulgas ka Eesti polkudes, mida kodanlus oma jõu suurendamiseks organiseeris, oli ohwitseridel suur mõju, aga ohwitserid olid pea wiimseni kontrrewolutsionäärid, kes endid ainult sellepärast sotsialistideks nimetasid, et soldatite usaldust wõita. Meie parteiorganisatsioon—esialgul mõni sada seltsimeest, suwel wast 4—5 tuhande suurune töölikkude rewolutsioonääride salk pidi tuhanded maatöölised, wäikemaa pidajad ja soldatid proletaarse rewolutsiooni lipu olla koondama.

Parteiorganisatsioon hakkas raudse püsivusega seda ülesannet teostama. Rahu tegemine ilma maade wõitmiseta ja sõjakuludeta, mõisate tasuta ärawõtmine töörahwa kasuks toitluse-, kütte- ja korteri kriisi lahendamise rewolutsioonilisel teel, wabrikute wõtmise tööliste kontrolli alla—need olid peahüüdsõnad, mida siis sajad üleskutsed, tuhanded ajalehekirjutused ja kõnelejad, kümned tuhanded „isiklikud“ agitaatorid linnas ja maal, ootajatesabas ja kirikuliste keskel, wabrikus ning kasarmus hulkadele ette kandsid, arusaadawaks tegid ja hulke nende eest wõitlema organiseerisid. Parteilastele ilmusid abiks parteitud kaasatundjad. Kus kaks-kolm inimest siis koos oli, seal ei puudunud ka „kiiremees“, nagu kodanlus enamlasti nimetas. See oli hulgaline selgitustöö hulkades, mida sagedaste täieste parteile tundmatud inimesed tegid. Partei waid oli peaaegu ja selgrooks sellele liikumisele, hüüdsõnu andes, organisatsiooni luues ja taktikat ära määrates. Nagu töölistel, kehwad talupojad ja soldatid ilma parteita seda järjekindlat wõitlust poleks pidada suutnud, niisama poleks parteiorganisatsioon ükski, ilma paljude tuhandete poolehoidjate abita seda

hiigla selgitustööd ära teha suutnud. Siin oli hulkade rewolutsiooniline liikumine, mille eesotsas partei wõitles.

Juba augustikuul oli näha, kuidas partei poolehoidjate arw kaswab. Linnawolikogude walimised andsid näiteks Tallinnas meie partei kandidaatidele umbes ühe kolmandiku, Narwas koguni kolm neljandikku kogu häälest. Sõjawäes ja maal sündis see poolehoiu kaswamine aeglasemalt, kuid koosolekud, kirjanduse lugejate arwu tõus, jutuaamine soldatite ja talurahwaga näitas, et ka siin proletaarse rewolutsiooni põhimõte, nõukogudewõimu hüüdsõna teed murrab.

Kindral Kornilow, kes ajutise walitsuse wasta üles tõusis, et kontrrewolutsioonilist riigipööret läbi wiia, näitas oma poolt hulkadele, et ainult k a k s teed walida on: kas tööliste, talupoegade ja soldatite saadikute nõukogud wõtawad wõimu ja häwitawad kontrrewolutsiooni, wõi mõisnikud, wabrikandid ja pankiirid kägistawad ühes kindralitega rewolutsiooni, töörahwa hulki samasugusesse seisukorda heites, nagu nad olid tsaari ajal. Ajutine walitsus oli tegelikult ilma wõimuta. Ta seisis kahe leeri wahel; tal polnud enam ei ühel ega teisel pool toetust. Kontrrewolutsioon sallis Kerenski walitsust ainult selleks, et selle walitsuse selja taga end organiseerida ja siis wõimu oma kätte haarata.

Missugune seisukord oli oktoobrirewolutsioonijal Eestis? Asutawa kogu walimised, mis warsti pärast rewolutsiooni ära peeti, andsid enamlasteparteile 40 protsenti kogu häälest. Tallinnas oli enamlastele antud häälele arw ligi 47 protsenti, Wirumaal üle 50 prots. Nii oli nõukogude wõimu eest

wõitlejate hulk otsustawamates punktides küllalt tugew. Sõjawägi hääletas eraldi ja andis enamuse oma häälest enamlastele. Narwa linn, mis Peterburi kubermanguga koos hääletas oli samati oma suures enamuses enamlise nimekirja poolt. Wähemlased ja sotsialistid-rewolutsionäärid olid kodanluse ja enamlaste wahelises wõitluses puruks hõõrutud. Weel linnawalimistel said nad kaunis suure kogu hääli. Asutawa kogu walimistel kukkusid need mõlemad äraandjate-parteid hiilgawalt läbi: sellest kõnelemata, et nad mitte ainust saadikukohta asutawas kogus ei saanud, kogusid nad kumbgi ainult mõne tuhande hääle üle kogu maa.

Nii seisis siin wastamisi kaks leeri: ühelpool Eesti kodanluse ninamehed-Pätsid, Tõnissonid, Strandmannid, Wilmsid tõusikutega, hallparunitega, linna majaperemeestega, kindralitega, pappidega, mõisnikkudega. Teiselpool olid tööliste, kehwemate talupoegade, soldatite ja isegi linna wäikekodanluse hulgad. Ühede käes oli riigiwõim, nende käes oli wormilikult sõjawägi, nad olid hästi warustatud sõjariistadega, nende ohwitserid olid wilunud sõjamehed. Teiselpool olid töölised, kes peagu ilma sõjariistadeta, talupojad ja maata-mehed, kes laiali mõõda maad, soldatid ja madrused kellel õleti sõjaline juhatus puudus, sest et õihwitseridest wast üksikud proletaarse rewolutsiooni poolt olid; kuid siin oli wõrdlemisi hea organisatsioon, määratu tahtmine oma klassi asja eest wõidelda ning wõita ja mitmekordselt arwuline ülekaal.

Kontrrewolutsioon ei julgenud tõsiselt rewolutsioonile wasta hakata. Ta andis ilma püssipauguta wõimu käest.

J. A.

Oktoober ja proletariaadi diktatuur

Proletariaat tuli oktoobrirewolutsioonis wõimule werise wõitluse teel. Kuid Oktoober ei lõpetanud wõitlust; wastupidi — nüüd wast alles puhkes kodusõda lahti. Kui nõrk kodanlus ühes oma mitmetsorti sotsialistidest abiwägedega ka oli, ei uskunud, ei suutnud ta esialgu uskuda, et enam-

lased, need sinnamaani tundmatud ja nimetud „māratsejad“, kel riigi walitsemises ja riiklistes asjades üldse mingid kogemusi ei olnud, wõiksid pikemaks ajaks wõimule jääda. Nende wõimuhaaramise katsele waadati kui silmapilksse meeletusele. Kodanlus ei osanud omale seisukorda tõsiselt

ette kujutadagi. Waewalt keegi aimas, mis see riigipööre õieti tähendas, mida ta tulewiku jaoks sisaldas. Alles mõni kuu hiljem, kui nähti et enamlaste walitsus kõigest kodanluse awalikust ja salajasest wastutõötamisest ja sabotaashist hoolimata kokku ei warise, tuldi otsusele, et ta kukutamiseks sõjariista peab tarwitama. Algas kodusõda, mida imperialistline ilm igaltpoolt ja igapidi toetas.

Waenlased sees, waenlased wäljas, waenlased igalpool ümberringi; kees wõitlus kahe ilma wahel' elu ja surma peale. Sõjas peab walitsema sõjaline kord. Kas wõis proletariaat käega lüüa wägiwallale ja ilusate demokraatliste hüüdsõnade järel jooksta? Muidugi mitte. Mitte hüüdsõnadega, mitte paragrahwidega ja määrustega waid sõjariistaga, alasti jõuga tuli rewolutsiooni wõitlusid kaitsta, tuli waenulisi kihtisid armuta maha suruda, tuli wastuhakkamisi murda, kallaletungijaid tagasi peksta. saboteerijaid raudsete pih tidega pigistada.

See oligi diktatuur-walitsus, mis seaduste asemel tugeneb wägiwallale, mida ei piira ükski määrus ega eeskiri — peale rewolutsioonilise otstarbekohasuse. Kas oli proletariaadil teist teed, teist abinõu wastase mahasurumiseks ja häwitamiseks; kas on tal seda praegugi, kus küll sõjariistus laialine wõitlus ajutiseks waikinud on, kuid kus waenlased ei sees- ega wäljaspool nõukogude wõimu häwitamiseks käsa rüppes ei hoia? Kas on proletariaadil teist abinõu, et laiü töörahwa hulkasid kodanluse määndawa mõju alt wabastada, neid hulkasid proletariaadi juhatusel sotsialismuse ehitamisetööle wiia ja uut korda luua, kus ei oleks kurnamist, klassisid ega — diktaatura? Ja kuidas sünnib uue, parema, ehitatawa sotsialistilise ühiskonna idee kokku — wägiwallawalitsusega? Kas ei ole õigus sotsiaaldemokraatidel, kui nad nõukogude walitsust wabaduste häwitamise süüdistawad ja nõukogude sisteemis mitte sotsialistilise korra algust ei näe waid mingisugust uut klassilist tiranniat?

Muidugi on sotsialistidel ja kodanlusel — kes nüüd ju üleilmselt käsikäes

ja täiel üksmeelil proletaarse riigi ja proletaarse rewolutsiooni wasta wõitlust peawad — teatud wiisil õigus, kuid ainult — sõnades. Muidugi tähendab ka proletariaadi diktatuur, nagu iga diktatuur, wägiwalda, kas wõi tiranniadki, ja seega ka wabaduste häwitamist. Aga kas wõib endale seiskorda teisiti üldse ette kujutada? Kas wõib, kui mitte klassiwõitlust üdini endast wälja higistada, üldse teisel teel kodanluselt wõimu wõtta, tema wastapanekut lõpulikult purustada? Ja, diktatuur on wägiwald, on wabaduste häwitamine, ja proletariaat ei ole seda silmapilkugi salanud, et ta seda klassilist wägiwalda tarwitab ja ka edaspidi tarwitada tahab, kuni see oma ülesande on täitnud. Küsimus seisab ainult selles, et sellele mõistele ühiskondline sisu tuleb anda, seda aga proletariaadi süüdistajad ei tee ega wõigi teha, sest wastasel korral paljastaksid nad iseendi tagurlust ja töörahwa äraandmist. Sest kui arusaamatult see ka esimesel pilgul kõlab, kuid tõeliselt on seesama diktatuur, see wägiwallawalitsus sisuliselt, ühiskondliselt laiem ja sügawam demokraatia, rahwawalitsusline kord, kui seda ajalugu ammu on näinud.

See pealtnäha wastaoluline tõendus selgub, kui talle asjalise sisu anname: proletariaat häwitas ja häwitab diktaaturaga kodanluse kurnamisewabaduse, kuid andis ennenägemata wabadused ja demokraatia töörahwale. Ka kodanlikes korras, millest meie tuleme ja mis kapitalistlikes ilmas praegu weel walitseb, on diktatuur, maksab wägiwald; kuid suurel osal püütakse seda maha salata, ilustatakse demokraatia sõnakõlksudega. See on kodanluse diktaatur, kodanlise klassi wägiwallawalitsus laialiste töörahwakihtide üle. Selles seisab sisuline, ühiskondline wahe: seal — kitsa, wäiksearwulise klassi diktatuur rahwa määratu enamuse üle; siin — laialise töölisteklassi diktatuur wäikserwulise kodanluse üle; siin — laiade töörahwahuulcade demokraatia. Ja sellepärast seal — diktaatura mahasalgamine, pettus, silmakirjalik demokraatiaga kiitlemine hulkade silmade pimestamiseks, ilma milleta see diktatuur ülewal ei

suudaks seista; siin, selle wasta — proletariaadi awalik diktatuur, mis ainuüksi laiade hulkade toetusel ülewal seisab ja wõimalik on ja sellepärast ennast warjata ei tarwitse. Seal — kodanliste kurnajate ja kurnamise wabadus, mis töörahwast rõhub; siin — töörahwa wabadus täiel ulatusel, mis wõimalik on ainult kapitalistlise kurnamisewabaduse, s. o. kodanluse wabaduste häwitamisega.

Selles seisab proletariaadi diktatuura sisu, selles seisab wahe kodanlise diktatuuraga, wahe, mida meie kodanlised ja sotsialistlised wastased ette tuua ei julge, sest siis oleks päewaselge, et nad kodanlist kurnamist proletaarse demokraatia wasta kaitsewad, et nad kodanlise diktatuura ja proletariaadi ikkehoidmise poolt on, et nad töörahwahulkade wabanemise wasta wõitlewad.

Kuid sotsiaaldemokraatia püüab oma wõitlust proletariaadi wabanemise wasta kaitsta ja seletab edasi, et proletariaat, kui klass, Nõukogude-Liidus ju wäikses wähemuses on, ja seega siin tõeliselt ikkagi wäikse wähemuse diktatuur walitsewat. Ka siin on seesama tõelise sisu mahasalgamine. Proletaarse diktatuura oluline sisu Nõukogude-Liidus seisab ühest küljest just selles, et ta proletariaadi ja laialiste talurahwahulkade kõige ligidamat liitu sisaldab. Ainult selles liidus wõib proletariaat oma diktatuura teostada; sellepärast ei ole see diktatuur talurahwa laiadele kehwikute ja keskmikkude kihtidele mitte wabaduste häwitamine waid wabaduse teostamine, sellepärast wõib proletariaat julgeste ja awalikult oma diktatuurast ka nende hulkade ees rääkida, sest need hulgad tunnewad ja saawad aru, et just see wägiwallawalitsus nende wabadusi kindlustab. Ja sellepärast on nad ise walmis seda wägiwallawalitsust, seda proletariaadi diktatuura toetama ja kaitsma.

Ka selles wastawäites tuleb seega sotsiaaldemokraatide tagurlus nähtawale. Sellega, et nad proletariaadi diktatuura ja talurahwa laiade kihtide wahekorda maha salgawad, püüawad nad talurahwast proletariaadi wabadusewõitluse wasta kihutada, teda kodanlise dikta-

tuura ikke all kinni hoida ja seega kodanlist diktatuura jäädwustada ja seega ka proletariaadi kurnamist igaweseks maksma jätta. Kuid ka siin ei julge sotsiaaldemokraatia tõelist seisukorda walgustada. Ka siin ei julge ta näidata, missuguse ennenagemata demokraatia aluspõhjale proletariaadi ja talurahwa liit põhjeneb. Ta ei julge sõnagi lausuda sellest, missuguse otsustawa wabadusega, missuguse demokraatiaga talurahwa hulgad nõukogude kaudu oma huwisid kaitsewad. Ja kui meil siin jutt on proletariaadi diktatuurast ka talurahwa kohta, siis muidugi ainult selles mõttes, et proletariaat ja eestkätt tema klassiteadlikum osa, proletariaadi partei, selles liidus juhtiwat osa etendab, kui kaugemale nägija, sihi-kindla waatega ja organiseeritud jõuga ühiskonnakiht, kes oskab rahwa määratu enamuse, kogu töörahwa huwid selleks kokkukõlasse wiia, et üheskoos, ühisel jõul—kuigi selgema waatega proletariaadi ja tema organiseeritud eelwäe—kommunistlise partei juhatusel — häwitada wana surwe- ja kurnamisekorra jäänuseid seespool, wõidelda wälste kapitalistliste jõudude wasta, mis proletariaadi diktatuura häwitada püüawad, kaasa aidata teiste maade proletariaadile sotsialistlise rewolutsiooni läbiwiimises, ja sellega ühtaegu kõike jõudu pingutada uue ühiskonnakorra, sotsialismuse ülesehitamiseks. Mida kaugemale see töö edeneb, mida tugewamaks proletaarne riik majandusliselt ja poliitiliselt kaswab, mida enam sotsialismus oma juuri sügawale ajab ja kogu meie ühiskondlisest elust läbi imbub, seda enam kaotab diktatuur oma sisu ja olemise mõtte, ja nõukogud, kui diktatuura teostamise poliitiline, riikline aparaat, kaotawad ikka enam ja enam oma poliitilise, riiklise mõiste ja sisu ja muutuwad klassilise walitsemise asutusest puhtdemokraatliseks korraldamise aparaadiks. Kuni proletaarse rewolutsiooni täieliku wõiduga ja sotsialismuse ülesehitamise lõpulewiimisega mitte ainult diktatuur waid ka riik ise kui poliitiline organisatsioon ja wõimuaparaat, kaob.

Kümme aastat on proletariaat Nõukogude-Liidus oma diktatuura teosta-

nud; kümme aastat on ta tegelikult näidanud, kuidas töörahwa mitmesuguste kihtide huwisid kokkukõlastada ja neid hulkasid ühiselt uue ühiskonnakorra ehitamise teed edasi wiia. Kümme aastat proletariaadi diktatuura ei ole seda walitsust mitte lõdwendanud, waid silmapaistwalt tugewamaks teinud. Kümneaastase kestwuse järel on töörahwa hulgad walmis kindlamine kui kunagi enne selle diktatuura eest ja kaitseks wõitlema. Ja kuigi kümme aastat ajaloos silmapaistmata lühike ajajärk on, siis ulatab sellest ometi küllalt, et mitte ainult Nõukogude-Liidu töörahwahulkadele waid kogu ilma töörahwale käega katsutawalt selgeks teha, missugusel teel ta omale wabaduse wõib wõita ja

kindlustada. Kümme aastat proletariaadi diktatuura on proletariaadi ja kogu töörahwa wabastusewõitluse teenäitamisel rohkem annud kui miljonid kirjatööd, kõned, suusõnalised seletused. Ja Suure Oktoobri kümnendal aastapäewal wõime julgeste ja kindlaste ütelda, et mitte ainult Nõukogude-Liidu töörahwas waid kogu ilma töötawad hulgad Oktoobrirewolutsiooni wõidu—proletariaadi diktatuura — kaitsele seisawad ja selle teenäitel üleilmse proletaarse rewolutsiooni poole sammuwad. Oktoobrist proletaarse diktatuura kaudu sotsialismusele — see on töörahwa wabane-mise tee.

H. P.

Sotsialismuse ehitamine Nõukogude-Liidus

10 aastat sotsialistlist ehitusetööd ja selle töö wõitused (tööstuse sõjajaele selle tasapinnale tõstmine, uute wabrikute ehitamine, maa elektrifitseerimine, mele majanduslise ja poliitilise erikaalu kaswamine rahwuswahelises läbikäimises jne: peaks küllalt selgelt ja ümberlõkkamata tõendama, et meie sotsialismust ehitame ja edasi wõime ehitada. Kuid just proletaarse rewolutsiooni 10-dal aastal kostab ühes imperialistliste riikide sõjariistade täristamisega Nõukogude-Liidu wastu ka hädakisa: sotsialistline ehitusetöö on wõimata ühel maal, kus proletariaat wäiksearwuline ja talupoegadel suur enamus on, nõukogude wõim kaswab ümber wäikekodanliseks riigikoraks, kommunistiline partei libiseb proletariaadi klassiwoitluse teelt.

Juba warematelt aegadelt tunneme neid hädaldamisi. Kõnelemata meie klassiwaenlastest, kes rewolutsioonile alati hukatust kuulutawad, astusid peale oktoobrirewolutsiooni kommunistlise partei wasta wälja ka marksistid, kes paljude aastade wältel paremad marksismi seletajad ja edasiarendajad olid (Plehaanow, Kautsky). Nende „sotsialistide“ arwates ei wõi töölikklass kultuuriliselt mahajäänud, tööstusliselt

wähearenenud maal sotsialistlist rewolutsiooni läbi wiia. Proletariaadi diktatuura wastased leidsid, et sotsialismust wõib ehitada ainult tööstusliselt arenenud maal, kus kapitalismuse oma arenemise tipule on jõudnud ja kus sotsialismusele edasiminekuks kaks pea eeltingimist walminud on: esiteks, arwuliselt suur ja hästi organiseeritud töölikklass, kes riigis enamuses on, ja teiseks, tehniliselt kõrgel seisew ja tsentraliseeritud (keskendatud) tööstus.

«Tehnilise mahajäämise pärast... on tõelisele sotsialistilisele walmistusele minnek ilma rahwuswahelise sotsiaalse rewolutsioonita wõimata» (ÜK (e) P. opositsiooni platwormist). Seega ei kõnele mitte ükski vähemlased sotsialismuse ehitamise wõimaluse puudumisest meil, waid seda teeb ka meie opositsioon.

Kuid mis ütleb selle kohta Leenin? „Lõpmata kulunud on nende sotsialistide wäide, mille nad Lääne-Euroopa sotsiaal-demokraatia arenemise ajal pähe õppisid ja mis selles seisab, et meie weel sotsialismuse ni ei olewat kaswanud, et meil weel, nagu mitmesugused «õpetatud» härrad seletawad, objektiivseid majanduslisi eeldusi sotsialismuseks ei ole. Wenemaa ei ole walmistawate jõudude arenemises selle kõrguseni jõudnud, kus sotsialismuse wõimalik on... Kui sotsialismuse loomiseks teatud kultuu-

ralist tasapinda tarwis on (kuigi keegi ütelda ei oska, missugune see kultuura-tasapind on), miks meie ei wõi siis esiti sellest algada, et rewolutsioonilisel teel selle teatud tasapinna loomiseks eeldused kätte wõidame, siis aga tööliste- ja talurahwawõimu ja nõukogude korra alusel teistele rahwastele järele ruttama hakkame». («Meie rewolutsioonist»).

Mispärast vähemlased ja nende järel ÜK (e) P. opositsioon, Trotski eesotsas, sotsialismuse ehitamist ühel maal, s. o. N. Liidus, wõimalikuks ei pea? Millest tuleb niisugune waade?

See tuleb kõige pealt meie rewolutsiooni iseloomu ja ta kandwate jõudude walesti hindamisest. Aprillikuul 1917. a. tegi Leenin parteikonwerentsil aruande alganud rewolutsiooni iseloomust ja neist klassidest, kes ta kandwateks jõududeks wõiwad olla ja olid. Nii Leenin kui ka parteikonwerents tunnistasid, peale mõne seltsimehe, ühemeelselt: rewolutsioon on kodanline, kuid areneb edasi sotsialistiliseks rewolutsiooniks. Leenin nägi lähematel kuudel partei ülesannet selles, et «esimesi konkreetseid sammusid selleks (s. o. sotsialistilise rewolutsioonile) edasiminekuk astuda». Smd Kamenew ja Sinowjew olid teisel arwamisel. Kamenew wastas Leeninile: «Kui kodanline rewolutsioon lõppenud oleks, siis ei wõiks see blokk (töölisklassi ja wäikekodanluse wahel) enam seista ja ta ees ei seisaks mingisuguseid kindlaid ülesandeid, waid proletariaat peab sel korral rewolutsioonilist wõitlust wäikekodanlise bloki wasta. Koostöö oleks sel silmapilgul täieste wõimata. Siiski, meie tunnistame... nõukogusid, kui jõudude organiseerimise keskkohiti, järelikult, tunnistame ülesandeid, mis koos tööliste ja talurahwaga lahendatakse. Tähendab kodanline rewolutsioon ei ole veel lõppenud».

Sellest paistab selgeste wälja, missugune seisukoht Kamenewil ja Sinowjewil talurahwa küsimuses oli: ei wõi juttugi olla proletariaadi diktatuurast koos talurahwaga; sotsialismuse ehitamine tööliisklassi poolt ühes talurahwaga, proletariaadi juhatusel, näis sm. Kamenewile wõimata olewat. Hoopis selle wasta, Kamenewi arwates pidi proletariaat wõimuwõtmise silmapilgust

alates igasuguse ühenduse ja koostõetamise talurahwaga katkestama. Niisugune seisukoht oli Kamenewil ja Sinowjewil talurahwa küsimuses rewolutsiooni algusel. Nad ütlesid pärast küll oma walest seisukohast lahti, kuid nende ühinemine 1926. a. Trotskiga, tema seisukoha õigekstunnistamine näitab, et nad siiski veel tänapäew oma 1917. a. wigu kordawad.

«Põhiküsimus, kirjutab sm. Staal, mis parteid opositsiooni blokist lahutab, on küsimus sellest, kas on sotsialismuse wõit meie maal wõimalik, ehk, teiste sõnadega, missugune iseloom ja missugused wäljawaated on meie rewolutsioonil». Arusaadaw, et rewolutsiooni wäljawaadete küsimus otsekohe seotud on rewolutsiooni wõimaluste ja kandwate jõudude hindamisega. Oktoobrirewolutsiooni üheks peaseäralduseks on rewolutsiooni käigus teostatud proletariaadi liit talurahwa põhikihtidega. Rewolutsiooni kandwaks jõuks, proletariaadi juhatusel, on ka talurahwa põhikiht. Kes sellest iseäraldusest aru ei saa, see libiseb kohe vähemluse mädassoosse. Rahwuswaheline vähemlus kuulutas oktoobrirewolutsioonile silmapilkset kadu; kui see aga siiski ei sündinud, siis näidati «teoreetiliselt», et sotsialismuse ehitamine Wenemaal wõimata on. Wenemaal — kirjutab Otto Bauer —, kus proletariaat ainult tähtsuseta vähemuses on, wõib ta oma wõimu ainult ajutiselt kindlustada. Ta peab selle (wõimu) paratamata kaotama, kui talurahwas kultuuriliselt küllalt küpseks saab, et ise wõimu oma kätte wõtta». Wene vähemlane P. Maslow kirjutab: «Töölisklass Wenemaal ei wõi walmistuse organiseerimist oma peale wõtta, sest et ta vähemuses on. Teised klassid on isegi arwuliselt suuremad». Saksa vähemlane Ströbel kuulutab: „Talurahwast on Wenemaal 7/8 elanikkudest, ta arw ja majapidamise tähtsus otsustab lõpuks rewolutsiooni saatuse“. Meie opositsioon, nagu nägime, leiab samati, et ilma rahwuswahelise sotsiaalse rewolutsioonita wõimata on sotsialismust ehitada. Arusaadaw sellepärast, kust jutud proletariaadi diktatuura ümberkaswamisest, ÜK (e) P. klassiliselt lii-

nilt äralibisemisest (nn. Thermidor) tulewad. Kui proletariaadi diktatuur Nõukogude-Liidus selle 10 aastaga ikka tugewamaks muutus, tööstuse ülesehitamine edasi läks, talurahwa põhikihi juhtimine sotsialistlike ehitustöö huvides kõigi teisiti ettekuulutamiste peale waatamata wõimalik oli ja kokkupõrkeid wälja ei kutsunud, siis pidi ometi mõne seletuse leidma, miks enamlaste wõim Wenemaal siiski kokku ei warise. Ja see seletus on teooria enamlaste paratamata ümberkaswamisest, nõukogude wõimu kodanlikeks demokraatiaks kujunemisest. Wähemlased seletawad, et enamlased küll weel wõimul seisawad, kuid need pole enam endised enamlased: nad on wäikekodanlise majapidamise sisteemi mõju all „ümber kaswanud“. Meie opositsioon, kes oktoobrirewolutsiooni iseloomu, ta kandwate jõudude hindamises samasuguse wea tegi kui vähemlasedgi, kaotas usu proletariaadisse, ta wõimesse talurahwa põhikihti sotsialismuse huvides juhtida, ja opositsioon räägib samuti proletariaadi diktatuura „ümberkaswamisest“, kommunistlise partei juhtiwa keskkoha—keskkomitee — proletariaadi klassiwoitluse liinilt taganemisest, wäikekodanlisest mõjust nõukogudes jne. Opositsioonil teist teed ei olegi: kes meie rewolutsiooni kodanlikeks rewolutsiooniks peab, kes talurahwa rewolutsioonilist osa proletaarses rewolutsioonis ei usu, kes mõtleb, et proletariaat nõrk ja abi seespoolt, oma töörahwa poolt lootuda ei ole, see kaotab kõik lootused sotsialistlike ehitustöösse ja kõneleb vähemlaste wiisil proletaarse rewolutsiooni paratamata taganemisest kapitalismi ees. Opositsioon on vähemlaste reele istunud. Wahe opositsiooni ja vähemlaste wahel wäheneb, nad liginewad üksteisele.

Partei mõistis opositsiooni waated otsustawalt hukka ja nimetas neid sotsiaaldemokraatlikeks kallakuks meie parteis. Opositsiooni sammud, ta ülesastumised keskkomitee täiskogu koosolekul 1927. a. juulikuul näitawad et opositsiooni juhid oma wigades ikka kaugemale lähewad ja Lenin rewolutsiooni ja sotsialismuse ehitamise teooriat trotskismusega püüawad wahetada.

Nad seletawad, et meie ei wõi edasi minna, sest ei tea, kuhu me läheme ja missugused meie liikumise eesmärgid on. Meie ei wõi sotsialismust ehitada, kui meil kindlat usku pole, et jõuame sotsialismuse aluspõhja walmis teha. Arusaadaw, et niisugune „teooria“ taganemise meeoleolu suurendab.

On meil siiski sotsialismuse ehitamise eeltingimised olemas, kas me wõime sotsialismust ehitada ja ta lõpulikult üles ehitada?

Selle kohta kirjutas sm. Lenin 1923. a. artiklis „Ühistegewusest“: „Kõik suured walmistuseabinõud on riigiwõimu käes, riigiwõim on proletariaadi käes, see proletariaat on paljude miljonite wäiketalonikkude ja kõigi wäiksemate talunikkudega liidu loonud, selle proletariaadi käes on talurahwa juhtimine kindlustatud jne—kas see ei ole kõik, mida waja on, et ühistegewusest, üksi ainult ühistegewusest, mida meie enne kui sahkerdamist witsutasime ja mida meil teatud määral ka nüüd, uue majandusepoliitika ajal, niisama õigus witsutada on,—kas see ei ole kõik, mida täieliku sotsialistlike ühiskonna ehitamiseks waja on? See ei ole weel sotsialistlike ühiskonna ülesehitamine, kuid see on kõik, mida waja on ja millest küllalt on selle ühiskonna ülesehitamiseks“.

Lenini seisukoht on siit selgeste näha: meil on kõik, mis tarwis läheb täielise sotsialistlike ühiskonna ehitamiseks. Suurtööstus on proletariaadi käes, proletariaadi diktatuur ja selle kaudu proletariaadi liit miljonite wäiketalonpöögadega, nende juhtimine tööliklassi poolt; meil on küllalt loodusewarasid, mida sotsialistlike tööstuse, rahwamajanduse ümberehitamiseks wõib tarwitada ja seda ehitustööd isegi sel korral lõpule wiia, kui kapitalistiline ilm meiega läbikäimise lõpetab. Küsimus seisab ainult selles, kas suudab N.-Liidu proletariaat oma linnakodanlusest ja külakulakute kihist majandusliselt jagu saada. See on esimene wastaolu meie seesmises ehitustöös. Teine wastaolu seisab selles, et meid waenulised kapitalistlikud riigid ümbritsewad, kes meid interwentsiooniga (sõjalise sissetungimisega) wõiwad ära kägistada.

Mis tähendab niisuguses seisukorras sotsialismuse wõit ühel maal? „See on, kirjutab sm. Staal in „Sotsialismuse küsimustes“, proletariaadi ja talurahwa wahel walitewate wastaolude lahendamise wõimalus oma seesmiste jõududega, proletariaadi wõimuwõtmise wõimalus ja selle wõimu kasutamine täielise sotsialismuse ehitamiseks meil, teiste maade proletariaadi abil ja toetusel, kuid ilma esialgse proletaarse rewolutsiooni wõiduta teistel maadel“.

See seletus tähendab, et meie wõime oma sisemiste jõududega majanduse sotsialistlisi ollusi arendada, kapitalistlisi ollusi kõrwaldada ja lõpuks täielikult wälja tõrjuda. Proletariaadi diktatuur suudab tööliklassi sotsialistlist ehitustööd oma poliitikaga kindlustada ehk, nagu Leenin ütleb, et 10—20 aastat õiget talurahwapoliitikat wõib sotsialismuse wõidu rahwuswaheliselt kindlustada.

Meil, proletariaadi diktatuuramaal, ei ole wõidurikka sotsialistlike ehitustöö juures ära wõitmata sisemisi takistusi. Kuid kas wõime oma jõududega sel teel lõpulikku sotsialismuse wõitu kätte saada, kus meid enam kapitalismuse uueste jaluleseadmine ei ähwarda?

Ei, seda meie oma sisemiste jõududega ei suuda. „Ainukeseks kindlustuseks sotsialismuse lõpulikule wõidule, s. o. kapitalismuse uueste jaluelseadmise wasta wõib olla, järelikult, rahwuswaheline sotsialistline rewolutsioon mitmel maal“¹. Ühe sõnaga, teise wastaolu, s. o. kapitalistlike riikide interwentsiooni hädaohu ja kapitalismuse wõimuleupitamise wõimaluse kõrwaldab sotsialistline rewolutsioon teistel maadel. Sellest ei saa, muidugi, seda järeldada, et sotsialismuse ehitamine Nõukogude-Liidus wõimata on kui tehniliselt enam arenenud maad selleks „riiklist abi“ ei anna.

Missuguse wea teeb opositsioon selles küsimuses? Ta segab kahte wastaolu — sisemist ja wälis — teeb neist ühise takistuse, mille lahendamine tema arwates ainult rahwuswahelise proletariaadi s. o. sotsialistlike wabariikide, riiklike abi teel wõib sündida. Kui aga

neid wabariike weel ei ole ja kui need ka lähema aja jooksul tekkida ei wõi, siis ei saa meie sotsialistlike ehitustööd jätkata. See ongi leeninismusest kõrwale kaldumine, proletariaadi ja talurahwa põhikihi wahelise liidu eitamine ja meie sisemiste jõudude kohta põhjatusse pessimismusesse sattumine. Nii waatawad meie ehitustöö wõimaluste peale ka kõigi maade oportunistlike sotsialistid. Mis sm. Leenin selle peale wastas? „...ükskõik kuidas kõigi maade kodanlus ja ta otsekohesed ning wargatud abilised ka ei waletaks ja laimaks, ometi jääb kindlaks: proletariaadi diktatura majanduslike põhiküsimuse waatekohalt on meil kommunismuse wõit kapitalismuse üle kindlustatud“¹. Leenin ei ütelnud seda mitte „hea lootuse“ peale, waid tööliklassi majandusepoliitikale ja kommunistlike partei taktikale põhjenedes jõudis ta tõearwamisele et proletariaat talurahwa toetusel suudab ja wõib sotsialistlike ehitustööd teha, kuni sotsialistline rewolutsioon teistel maadel appi tuleb. Leenini teooria sotsialismuse ehitamise kohta ühel maal põhjeneb selle peale, et imperialismuse ajajärgul kapitalismus enam ühemõõduliselt ei arene. See tasapind, mis kusagil maal olemas, wõib lühikese ajaga kaduda, teiseks muutuda. Üks maa jõuab teistest ette, teine jääb maha. Ette jõudmine ühel maal tähendab seda, et see maa oma mõju, oma saaduste müügi wõimalusi peab laiendama. See suurendab sõjariistus kokkupõrkamise imperialistlike riikide wahel ja wõimaldab proletariaadi diktatura maale laweerimist. Leenin ütleb et „mitteühemõõduline majandusline ja poliitiline arenemine on kapitalismuse seadus. Siit järeldub, et sotsialismuse wõit esialgu mitmel maal wõi isegi ühel maal wõimalik on“.

Sellepärast on partei nii kindel ja teab, et meie, wõime ja suudame sotsialismust ehitada, et uue ühiskonna alusepanemine ühel maal wõimalik on — õige leeninistlike poliitika juures; ja et paanika, usu kaotamine proletariaadi ning talurahwa põhikihi rewolutsioonilisse jõusse on wabatahtlik taga-

¹ XIV parteikonwerentsi resolutsioon.

¹ Leenin, k. k. XVI, lhk. 350.

nemine kapitalismuse ees. Sellepärast wõitleb partei nii kindlaste ja armuta kõigi woolude ja leninismuse solkimise wasta, mis proletariaadi parteid ja ta taktikat tahab walele teele juhtida.

Selles wõitluses ja oma loowas töös kindlustab N.-Liidu proletariaat

rahwuswahelise solidaarsuse sidemeid, millise tähe all sündis, oma wõimu eest wõitles ja kindlunes Oktoobrirewolutsioon Wenemaal, et teed rajada rahwuswahelisele Oktoobrile.

O. R.

Oktoobrirewolutsioon ja 10 aastat majanduslist ehitustööd

Waheajajärgu majanduse arenemiseastmed

Oktoobrirewolutsioonis loodud Nõukoguwaliitsuse esimeseks sammuks oli rahu kuulutamine kõikidele rahwastele, tööstuses tööliste kontrolli sisseseadmine ja maa tasuta talupoegade kätte andmine. Järgmiseks sammuks oli pankade ja tööstuse natsionaliseerimine, wäliskaubanduse monopoli sisseseadmine jne. Oktoobrirewolutsioon sündis nii poliitiliselt, kui ka majanduslises äärmiselt rasketes tingimistes. Majanduslises süwenes lagunemine: wabrikud, tehased ja ettevõtted jäid seisma, weoasjandus lähenes kokkulangemisele, töötatööliste arw kaswas, linnades lähenes toiduainete puudusel nälg.

Kuid esimene raskus oli mööda: töörahwa wõim oli loodud. Nüüd oli waja majanduslise lagunemise seismapanemisele asuda. Leenin kirjutas 1918. a.: „Luues uut nõukogude tüübilist riiki, mis laialistele töörahwahulkadele ja seni rõhutud rahwastele uuest ehitamisest elawat osawõtmist wõimaldas, otsustasime siiski ainult wäikse osa rasket ülesandest. Pearaskus seisab majanduslises ehitustöös. Tarwis kõige waljem ja üldine arwepidamine ning kontroll walmistuse ja saaduste jaotamise üle maksma panna, töowiljakust tõsta, tööstust tõeliselt ühiskondlustada“.

Esimised kuud peale oktoobrirewolutsiooni seisis asi nii, et „kas paenutame meie wäikekodanluse oma kontrolli alla (meie wõime seda teha, kui rahwa enamuse proletariaadi eelwäe ümber koondame), wõi paiskab tema meie töölistewaliitsuse maha“.

Üheks põhiülesandeks on majanduslise elu organiseerimine ja ta juhtimine. „See on kõige raskem ülesanne, sest see on organiseerimine uutel alustel, mis puudutab kümnete miljonite inimeste majanduslise elu sügawusi“.

Nõukogude waliitsus sai nende ülesannetega hakkama. Aasta pärast oktoobrirewolutsiooni läksime tööstuses tööliste kontrollist edasi tööstuse walitsemisele ja juhtimisele, ja organiseerisime selleks Kõrgema Rahwamajanduse Nõukogu.

Samal ajal lõpeb maal üldine wõitlus mõisnikuga maa pärast, proletaarsed ja poolproletaarsed ollused eralduwad wälja ja liituwad linnaproletariaadiga wõitluseks kodanluse wasta. Küla kehwikud organiseeruwad kehwikute komiteedesse. Juba kehwikute komiteedes algas maa kehwem kiht uut loowat tööd tegema, organiseeris kollektiivset põllupidamist jne. Kehwikute peale toetades teostas Nõukogude waliitsus wiljamonopoli. Toiduainetega warustamise alal pandi talurahwa peale suured kohustused. Seda oli Nõukogude wõimu kaitsmiseks tarwis. Talupojad andsid punasele sõjawäele oma töowilja ja said temalt toetust ning kaitset oma majapidamisele. Ilma niisuguste wahekordadeta oleks mõisnikud ja kapitalistid talupoegadelt maa ja töölistelt wabrikud ära wõtnud.

See oli uus worm majanduslises wahekorras talurahwaga. Riigi majandusline seisukord oli niisugune, et igas majanduseharus tuli töösaaduste wali arwestamine ja jaotus läbi wiia. Seda

aega tunneme kui sõjakommunist.

Põllumajanduse alal maksis wilja sunniwõtmine. See uus, omapärane wahekorrd talurahwa ja töolisteklassi wahel, kirjutas Leenin, ei põhjenenud kaubawalmistajate ja tarwitajate harilistele wahekorrdadele. Kuid niisugune sõjaline ja majandusline liit wõimaldas Nõukogude walitsusele wõidu kodusõja wæringadatel ja pani aluse kogu rahwamajandusele. Leenin kõneles oktoobrirewolutsiooni esimesel aastapäewal: „...mitte ainult juhid, waid laialised töörahwa hulgad teawad nüüd, et nad ise oma kättega sotsialismust ehitawad, wundamenti loowad, ja ükski sisemine jõud ei suuda alustatud tööd enam takistada.“

Uus majandusepoliitika

Kodusõda lõppes töörahwa wõiduga. Kõik jõud tuli nüüd majanduslise seisukorra tõstmisele juhtida. See oli uus wæring. Kõige tähtsam ülesanne oli selle wærinna — linnade, wabrikute, tehaste — toiduainetega warustamist organiseerida. Peale selle läks waja ka tooresainet ja kütet. Tööstuse arenemisele oli waja alus luua. Sellese ajajärku kuuluwad niisugused sammud majanduslises elus, nagu üldise rahwamajanduse plaani ja muuseas elektrifitseerimise plaani wäljatöötamine, kwalifitseeritud tööliste wabrikutesse kogumine jne.

Sõjakommunismi aegne majandusline liit tööliste ja talurahwa wahel ei wastanud nüüd enam ülesannetele. Meie ehitame sotsialistlist majandust ühes talurahwaga. Suur enamus talurahwast peab wäikest üksikmajapidamist. „Meie pidime laialistele talurahwa hulkadele näitama, et oleme walmis rewolutsioonilisel teel oma poliitikat muutma selles mõttes, et talupojad wõiwad enestele öelda: enamlased tahawad wiibimata, maksu mis maksab, meie wäljapääsemata rasket seisukorda parandada“ (Leenin).

Majandusliselt seisis see poliitika muutmine toitlusmaksu sisseseadmises ja sisemise kauplemisewabaduse wäljakuulutamises. Wäike kaubawalmistaja sai wõimaluse oma isiklist majapidamist korraldada. Nii toitlusmaks, kui

ka wabakaubandus pidid tõukeks olema (ja olidgi) põllumajanduse saaduste rohendamiseks ja korralliku wahetuse loomiseks tööstuse ja põllumajanduse wahel.

Nii oli toitlusmaks üheks waherjargu astmeks omapäraselt sõjakommunismusest korralikule sotsialistlisele saadustewahetusele. Lagunemine ja wiletus oli niiwõrd suur, et ühelhoobil wabrikutööstuse jaluleseadmiseks ei ulatanud ühegi jõud. Päewakorrale kerkis kõige pealt wäiketööstuse jaluleaitamine, et selwiisil talurahwale tarwismine waid saadusid muretseda ja suurtööstusele aega anda ennast korda seada. Kuid wabakaubanduse ja wäike-eratööstuse arendamine tähendab kapitalismuse tugewnemist. Nõukogude walitsuse ja partei ette tõusis küsimus: kas wõib kapitalismuse arenemist niisuguses vormis lubada wõi tuleb kapitalismuse arenemine riiklise kapitalismuse raamidesse juhtida. Leenin seadis selle küsimuse niowiisi üles: „Kas on lubataw ja wõimalik nõukogude riiki, proletaarset diktatuura riiklise kapitalismusega ühendada?“ Ja wastas: „Muidugi wõib lubada. Küsimus seisab ainult selles—nii teoreetiliselt, kui ka praktiliselt—kuidas selleks õiget wõimalust leida, kuidas kapitalismuse mõõdapääsemata (teatud piirides ja teatud aja peale) arenemist riiklise kapitalismuse raamidesse juhtida, teda niisugustesse tingimistesse seada, et lähemas tulewikus riikliselt kapitalismusest sotsialismusele minekut wõimaldada“.

Uut majandusepoliitikat maksma pannes otsustas Nõukogude walitsus tööstuse tõstmiseks lubada wähemaid ja lagunenud tööstuseettewõtteid oma- eraettewõtjatele ja ka wäliskapitalistidele rendile anda. Leenin tõi kontsessiooni (kapitalistile rendileandmise) kui näituse, kuidas Nõukogude walitsus erakapitalismuse arenemise riiklise kapitalismuse woolu juhib ja kuidas Nõukogude walitsus riiklist kapitalismust „istutab“. Kontsessioon on leping, kokkulepe, millega proletaarse riigi walitsus riiklise kapitalismuse ja wäikeomanikkude anarhilist ettewõtlikkust piirab.

Niisugusel teel loodi alus tööliste ja talurahwa wahelisele liidule uutel tingimistel. Selle järel sai tähtsamaks ülesandeks suurtööstuse kordaseadmise küsimus ja tõstmise. Suurtööstus on ainuke kindel alus sotsialistlike ühiskonna loomisel, kui järjekindlalt sotsialistlik tüüpi ettevõtte.

Uus majandusepoliitika andis juba esimestel aastatel tuntavaid tagajärgi kõigis majanduseharudes: tööstus, kaubandus, veoasjandus, rahandus jne kasvavad ja lähewad ikka tugewamaks. 1925/26. majanduseaastal jõuame

juba pea igas tööstuse-harus sõjaeelsele tasapinnale. Suurtööstus arenes; elektrifitseerimise plaan, mida kodanlikes teadusemehed meie tingimistes hulumiseks unistuseks nimetasid, teostati praktiliselt hiigla suurte elektrijõuajamade ehitamisega (Wolhowstroi, Schaturi, Tagakaukaasia jne). See kõik näitas, et me mitte ainult sõnades, waid tegudes sotsialismust ehitame.

Missugused meie saawutused majanduslisel alal on, sellest kõnelewad järgmised arwud ;

	1913. a.	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Põllumajandus	12,8	6,2	8,6	8,9	9,5	11,3	11,9
Tööstus	7,0	1,9	2,6	3,4	5,0	6,9	7,8
Kokku	19,8	8,2	11,2	12,3	14,5	18,2	19,7

Sellest näeme, et 1921/22. majanduseaasta (esimine uue majandusepoliitika aasta) on murranguaasta ülespoole minemises. Siit peale algab sil-

manähtaw kasv, ja 1926/27. a. oleme juba üle sõjaeelse tasapinna jõudnud.

Ühes tööstuse ja põllumajanduse tõusuga kasvab ka kauba hulk:

(miljardides rbl. sõjaeelsete hindade järel)

	1913	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Üldine summa	11,5	3,4	4,5	5,7	7,9	9,9	11,0
Põllumajanduses	4,5	1,7	2,6	2,9	3,4	4	4,3
Tööstuses	7,0	1,7	1,9	2,8	4,5	5,9	6,7

Kiwiõe ja nahwta saaduste kaswu näitawad järgmised arwud (miljonites puudades)

	1916	1917	1918	1919	1920	1921/22
Kiwiõsi	2096	1814	730	511	467	622
Nahwta	593	522	232	269	233	283

	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Kiwiõsi	716	954	982	1490	1920
Nahwta	322	370	429	505	566

Kütteainete saak kasvab iga aastaga, iseäranis aga wiimastel aastatel, mis kõige pealt paremate tehniliste abinõude tarwitamisele wõtmisest tuleb.

Elektrijõuajamade wooluandmise

tõus näitab, et Nõukogude walitsus iseäranis suurt tähelepanekut elektrijõu suurendamise peale pöörab. Näiteks wõtame elektrijõuajamad, mis üldiseks tarwitamiseks woolu muretsewad ; neist saame järgmise pildi :

(miljonites kilowatt-tundides)

1916	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26
975	370	575	905	898	1132	1446

Sellest näeme, et meie juba 1924/25. a. elektrijõu andmise tasapinna kõrgemale tõstisime kui see 1916. a. oli. Ühtlasi tõusis ka wabrikute ja tehaste elektrijõujaamade tugewus sõjajaeleste tasapinnast kõrgemale.

Partei XIV kongress seadis üheks tähtsamaks ülesandeks maa industrialiseerimise. Riik asus niisuguste wabrikute ja ettewõtete ehitamisele, mis meile walmistamise abinõusid walmistaks, mida me siia maani teistelt, kapitalistlistelt maadelt sisse wedasime. Sellepolest on huwitaw waadelda, kuidas meie tööstuses mitmesuguste masinate walmistamine kaswab, mida enne wäljamaalt telliti. Elektrijaamade sisseadete, weoabinõude, põllutööriistade jne ehitamise peale antud summad kaswasid miljonites rublades (sõjajaelne kurs):

1923/24. a.	134,6 miljoni rbl.
1924/25. a.	284,3 „ „
1925/26. a.	448,0 „ „

Neidsamu walmistamise abinõusid weeti wäljamaalt sisse (miljonites rubl. sõjajaeleste hindadega):

(Wedu miljonites puuda-werstades)

1917	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
3603	821	919	1346	1930	2713	3868	4323

Põllumajandus Nõukogude - Liidus

Eespool tõime üldise ülewaate põllumajanduse saaduste wäärtuse kohta.

Siin toome mõned arwud tähtsamate põllumajanduse alade kohta:

	1913. a.	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Külwipind (milj. tiin.)	106,7	86,82	92,98	98,86	—
Üldse terawilja (milj. puud.)	5.449	3.362	3.068	4.400	4.800
Lina	27,7	146	18,7	23,2	20,9
Subkrunaerid	662,4	172,9	198,4	104,0	504,0
	1916. a.				
Kariloomad (milj. päid)	84,3	63,7	69,4	74,3	79,0

Põllumajanduse maks. Põllumajanduse tõstmise juures on otsekohene tähtsus põllumajanduse maksul. Selles küsimuses on Nõukogude walitsus alati niisugust poliitikat ajanud, mis tööliste klassi ja talurahwa põhikihi wahelist liitu kindlustaks ja aitaks põllumajandust tõsta.

Suur osa kehwikute majapidamisi

	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
Majapidamise peale langeb	15,44	15,40	1046	13,56	12,30
Iga hinge	3,16	3,18	2,12	2,75	2,50

1923/24. a.	46,2 miljoni rbl.
1924/25. a.	96,0 „ „
1925/26. a.	193,1 „ „

Sissewedu kaswas 1925. aastal peajasjalikult suurtööstuse ja elektrijõujaamade sisseadete arwel. Seega täidetakse seda juhtnõõri, et maa industrialiseerimise huwides just niisuguseid masinaid sisse weetakse, mis wõimaldawad walmistamiseabinõude walmistamist omal maal tarwilisele kõrgusele tõsta.

Masinate ja tarbeasjade walmistamise arenemisest meie suurtööstuses annab järgmine tabel ülewaate:

	Walmist. abinõud		Tarbeasjad	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
1923/24	1350	51,7	1269	48,3
1924/25 .	2145	52,6	1915	47,4
1925/26 .	3153	54,4	2644	45,6
1926/27 .	3728	56,1	2912	43,9

Kuidas raudteede tegewus kaswab, seda näeme üldisest kauba-weo tõusust, mis 1917. a. tasapinnast kõrgemale ulatab.

Peatame veel selle juures, kui palju N. Liidus palgatöölisi on (tuhandetes):

1913. a.	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
11.200	7.330	8.256	9.808	10.323

Ühes tööstusega kaswab ka palgatöölise arw.

Palgad suurtööstuses tõusewad juba sõjaeelse tasapinnani, mõnes tööstuses on isegi kõrgemale jõutud.

	1913. a.	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27
Nominaal palk (rublades)	25,00	19,79	35,10	43,50	53,20	57,10
Reaalpalk	100%	49,2	67,1	82,6	91,3	99—100

Palgaolude paranemise aluspõhjaks on tööwiljakuse tõus. Keskmiselt wal-

mistakse tööpäewa kohta (rublades sõjaeelsete hindade järel):

	1913	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26
	6,77	3,97	4,26	4,74	6,44	6,78

Kuhu meie läheme?

Kuhu meie läheme ja kaswame? see küsimus kerkib nii sõprade kui waenlaste ette. Eespooltoodud arwude põhjal võime ütelda, et meie paremale tulewikule vastu läheme. Praegu on veel palju puudusid ja wiletsusi, kuid tee, mis meid paremusele wiib, on leitud, ja seda seed tuleb edasi minna. Töölisklass ühes talurahwa põhikihiga ehitab Ü. K. (e) P. juhatusel uut elu, sotsia-

list must N. Liidus. Siiaaani parandamiseme wana, kohendasime siin ja seal lohakile jäänud asju. Nüüd on alganud uus ajajärk, kus algusest lõpuni tuleb kõik uueste ehitada. See on raske, kuid seliest raskusest saame üle.

Toome veel mõned arwud, mis lubawad ühiskondlustatud (riiklist ja kooperatiivset) majandust wõrrelda erakapitalistlike ja talurahwa era majapidamisega.

Praeguse aja hindade järel protsentides

	riikline	koopera- tiiv	üldse ühis- konlust.	eratööstus
Tööstuse saaduste hulk	%	%	%	%
1923/24	69,6	5,5	75,1	24,9
1924/25	72,1	6,1	78,2	21,8
1925/26	74,5	6,7	81,2	18,8
1926/27	75,3	6,6	81,9	18,1

Mida see tabel tõendab? Seda, et tööstuses langes erakapitali mõju nelja aastaga 24,9% kuni 18,1% -ni. Ühis-

konlustatud walmistus tõusis 75,1% kuni 81,9% -ni.

Kaubawahetus

(miljonites rublades praeguseaja raha järele.)

aastad ja % / %	riikline	kooperatiiv	kokku ühis- kondeine	erakaubandus	kokku
1923/24	3.025	2.750	5.775	3.976	9 751
% / %	31,0	28,2	59,2	40,8	100
1924/25	4.855	5.137	9.992	3.700	13.692
% / %	35,5	37,5	73,0	27,0	100
1925/26	6,954	8,654	15,608	4,860	20,468
% / %	34	42	76	24	100
1926/27	8.296	10.758	19.154	5.246	24.400
% / %	34	44	78	22	100

Sellest näeme, et riikline ja kooperative kaubandus on 59,2-st kasvanud kuni 78% -ni. Erakaubandus aga langeb.

Wäliskaubandus. Nõukogude - Liidus

on wäliskaubandus riigi käes. Kuid wäliskaubanduse tõusu on sellepoolest huwitaw waadelda, et sealt näeme, mis meie wälja ja sisse weame (miljonites rublades):

aastad	W ä l j a - j a s i s s e w e d u					
	üldse wälaj weetud	sellest		üldse sisse weetud	sellest	
		põllumaj saadus.	tööstuse saadus.		põllumaj. saadus.	tööstuse saadus.
1913 . . .	1.520	783	737	1.374	163	1.210
1923/24 . .	520	389	132	439	211	228
1924/25 . .	558	359	199	720	351	369
1925/26 . .	670	450	220	735	193	542
1926/27 . .	820	556	264	745	260	485

Põllumajanduslikud kooperatiivid.

See tabel näitab kooperatiivide ja nende liikmete kaswu maal (ilma linnata):

aastad	kooperatiivisi % ^o / _o	liikmete arw. % ^o / _o
1/X 1924	25.840	100
1/X 1925	31.500	122,3
1/X 1926	33.500	129,6
1/X 1927	40.500	156,7
		2.056.500
		100
		4.500.000
		218,8
		5.948.460
		289,3
		7.678.944
		373,4

Et üldist pilti saada kooperatsiooni mõjust ja ulatusest, toome siin arwud sellest, kui suur on tarwitajateühisuste kaupade läbimüük (miljonites kuldrub- lades):

1913. a. . .	250	1922/23	434
1917 » . . .	1298	1923/24	1110
1918 » . . .	2000	1924/25	2209
1921 » . . .	242	1925/26	3466
1922 » . . .	270	1926/27	4447

Nagu näeme, oleme siin sõjaeel- sest tasapinnast mitukorda kõrgemale jõudnud. Kooperatsioon, ütles Leenin, on postmaantee sotsialismusele. Seda postmaanteed meie korraldame ja ehitame, et sõitmine igapäevale kerge ja rahuldaw oleks. Meie oleme kümne aastaga järjekindlalt sotsialistlike ollusid meie majanduses kaswatanud, oleme surmawa hoobi annud kapitalile, ja see ei ole mitte ükski töörahwa wõit Nõukogude-Liidus, waid kogu rahwuswahelise töolisteklassi ja kõigi rõhutatud rahwaste wõit. Järgmised ehitusetöö aastad Nõukogude - Liidus kiirendawad veelgi rahwuswahelist töörahwa wõitu kurnajate üle.

A. Keder

Kultuuralised edusammud 10 aasta kestel

Kultuura tõstmine on üks kõige lähematest päewa- korra ülesannetest.

Leenin.

Kümme aastat tagasi, kui enamlaste wõimu wõtsid, kuuldus igalt poolt hädakisa, et tööliste diktatuur igasuguse kultuura häwitab. Terwe ilma kodanluse kollitas, et kommunistid koolid kinni panewad, ülikoolid ja kõik teised kõrgemad õpeasutused laiali ajawad, muuseumid ja raamatukogud ära põletawad ja häwitawad. Isegi praegu veel wõib kodanlikes ajakirjanduses igapäew

sarnast laimu leida, selle peale waatamata, et meil wälisriikidega juba mitu aastat elaw läbikäimine on ja piiri taga hästi teatakse, mida meie teeme.

Suuri ajaloolisi pööreid wõib terwe nende täiuses alles hulk aega hiljem hinnata. Terwe rea suurte ajalooliste sündmuste, kõige pealt rewolutsioonide, tõsistest põhjustest ja sihtidest saadi alles hiljemini aru, siis kui neid tagast

järele analiseeriti ja hinnati. Kõige paremaks näituseks wõiks siin suurt Prantsuse rewolutsiooni tuua, mille hüüdsõna oli: „wabadus, üheõiguslus, wendlus“, ja mille kodanline klassiline sisu alles hiljem päewawalgele toodi.

Proletaarne rewolutsioon erineb just sellega, et ta algusest peale oma klassilisest iseloomust ja ajaloolistest ülesannetest aru saab ja selles ta üldajalooline tähtsus inimsoo edenemises seisabgi. Sellepärast ongi proletaarne rewolutsioon see pöördepunkt, kus inimsoo eelajalugu lõpeb ja tõeline ajalugu algab. Kuid siiski proletaarse rewolutsiooni üleilmset ajaloolist tähtsust ei ole niiwõrd täna tunda, kui seda homme on.

Oktoobrirewolutsiooni ülesanded olid kolmesugused: poliitilised, majanduslised ja kultuurilised. Poliitilised ülesanded olid esimesed, mis proletariaat lahendama pidi, ja et proletaarne rewolutsioon seesugusel maal läbi läks, kus proletariaat wõrdlemisi wäiksearwuline oli, siis ei ole nende ülesannete lahendamine mitte kerge. Palju raskemad on weel majanduslised ülesanded ja iseäranis rasked kultuurse rewolutsiooni ülesanded. Töölisklass, kes minewikus nii kultuurakehw oli, sai oma ülesannetest ja nende raskusest hästi aru, kõige pealt sellest, et sotsialismuse ülesehitamine laialisi teadmisi nõuab. Kommunismuse jõud tugeneb laialiste hulkade teadwusele ja teadmistele. Kommunismuse ja teadus on lahutamatud.

Kümnest aastast, mis oktoobrirewolutsioonist on möödunud, on N. L. proletariaat ainult umbes poole aega saanud ülesehituse tööle pühendada. Wiis wõi kümme aastat on imelühike ajajärkselleks, et suuri tagajärgi saada, iseäranis kultuura wäärinnal, seda enam et esimesed aastad ja praegugi weel poliitilised ja majanduslised ülesanded määratud jõupingutust nõuawad. Kuid ka kultuura wäärinnal on proletariaadi diktatuur suure wisadusega wõidelnud ja teatud tagajärgi saanud.

Nõukoguwalitsus pani juba oma esimestest sammudest alates suurt rõhku teaduslikkude jõudude organiseerimisele. Kuid esialgul oli see suurte raskustega seotud. Suur osa õpetlasi oli esialgul

kas N. W. wastu, ehk waatas wäga kahtlewalt uue korra peale. Teisest küljest ei lubanud meie majandusline waesus tarwilikul määral teaduslist tööd toetada. Järsk pööre sündis 1921. a. kui W. I. Leenini algatusel õpetlaste olukorra parandamise keskkomisjon asutati... Sellest ajast peale hakkawad meie teaduslised asutused suure hooga arenema. Iseäranis tähtsal kohal on meie teadusliku töö arendamisel Teaduste Akadeemia, mis hiljuti oma 200-aasta juubelipäewa pühitses. Teaduste Akadeemiasse kuulub praegu üle 30 teadusliku asutuse ja ta ühendab üle 1.000 õpetlase. T. A. töö koondub peaaesjalikult kahes sihis—N. L. loodusliste walmistusejõudude ja rahwaste uurimise sihis. Sel tööol on määratu suur tegelik tähtsus. T. A. teaduslikkude tööde arw, mida ta kirjastab, on kuni 100 kõiteni aastas tõusnud. Iseäranis wiimastel aastatel on teaduslikkude uurimiserisude arw wäga suureks kaswanud ja haruldaselt palju tagajärgi annud. Meie teaduslikkude asutuste arw on 1914. a. wõrreldes ligemale wiiekordseks kaswanud. Üks uus omapärane teadusliste jõudude organiseerimise worm on n. n. teaduslikud uurimise instituudid. Rahwamajanduse kõrgema nõukogu juures asuw teaduslik-tehniline peawalitsus koondab oma alla 37 teadusliku uurimise instituuti, mis igasuguste erialade järele on loodud ja mille määratu suur tähtsus on meie tööstuse arenemise kohta. Enamjagu neid institute on oma sisseseade poolest samal kõrgusel, kui wäljamaalgi. Terwe rida samasuguseid institute on Rahwahariduse, terwishoiu j. t. komissariaatide juure asutatud. Ka Ukraina S. N. Wabariigil on oma teaduste akadeemia. Üks wäga tähelpaneku wääriline ja täiesti omapärane asutus on K. Marxi ja F. Engelsi nimeline instituut, mille ülesandeks teadusliku sotsialismuse uurimine on, ja mille juure wäga haruldase koosseisuga teaduslik raamatukogu on loodud. Määratu suur tähtsus on Kommunistlisel Akadeemial (endisel sotsialistilisel), millest eelmine instituut on wälja kaswanud. S. N. W. L. õpetlaste peaülesanne on meie Liidu walmistamise jõudude tundmaõppimine. See töö

on palju laiemale alusele seatud kui ta väljamaalgi on.

Meie kõrgemate koolide arw on 91 - st (1914. a.) 124 - ni kaswanud. Üliõpilaste arw oli 1914. a.—125.000, 1926. a.—160.000. Iseäranis tähtis on weel see asjaolu, et üliõpilaskonna sotsiaalne koosseis sootuks teine on, kui tsaariajal. Meie ülikoolides õpib praegu üle 50% töölisi ja talupoegi. Meie ülikoolide proletariseerumisele aitab suurel määral kaasa uus, ainult N. L. wõimalik olew koolitüüp—töölise fakulteedid, kus praegu üle 47.000 töölise ja talupoja õppimas on ja kust iga aasta umbes 8.000 õpilast ülikooli astub. Ühenduses meie N. L. ühe tähtsama ülesandega—industrialiseerimisega—on kvalifitseeritud tööjõu ettevalmistamine terawalt päewakorrale tõusnud, ja sellepärast on kutsetehnilise hariduse küsimus väga tähtis. Kutsekoolide ja tehnikumide õpilaste arw on rewolutsioonieelse ajaga wõrreldes enam kui kahekordseks kaswanud. Täiesti uus ja omapärane kool on wabrikute ja tehaste kool. Neid koolisi on praegu 629—65.000 õpilasega. Nõukoguwalisuse üheks tähtsamaks ülesandeks hariduse alal on üldine kirjaoskamine. Tsaariwalitsuse ajal oli üldisest kooliealiste laste arwust keskmiselt ainult 50% kooliskäijaid. Praegu käib meil umbes 70% kõigist kooliealistest lastest. Üldist sunduslikku õppust tahetakse 1932/33 õpeaastaks lõpule wiia. Wõimalik on et see üksikutes mahajäänud kaugemates kohtades weidi wiibib. Igatahes ei peaks 1935. aastal N. Liidus enam ühtegi kooliealist last olema, kes mitte koolis ei käi, ehk see oleks haruldane erand. Selle kawa läbiwiimiseks on kooliruumisid ja õpetajate arwu waja umbes 40% wõrd suurendada. Ka meie teise astme koolide arw (endised keskkoolid) on tõusnud, kuid praegu ei suuda nad weel kõiki soowijaid ära mahutada. Käesolewal ajal on iga 12 - ne esimese astme kooli kohta 1 teise astme kool, ja seda wõrku ei saa mitte väga palju laiendada, sest eestkätt peab rahwahariduse komissariaat kõik tähelepaneku 1 astme koolide wõrgu laiendamisele pühendama. Meie koolid on praegu weel äärmiselt waesed: puudub sissesead,

õpeabinõud, hooned wajawad remonti jne., kuid koolitöö sisu ja meetodid on suurel määral muutunud. Muidugi ei sünni koolirewolutsioon nii järsku. Mõnigi katse on meil koolielus kokkuwarisenud. Kuid üldiselt oleme suutnud koolitöö elule palju lähemale tuua, kui ta seda enne oli.

Üks tähtis asjaolu meie koolielus on see, et usuõpetuse oma koolidest oleme suutnud täieste wäljapühkida. Eelkooli kaswatus ei ole weel suutnud wastawale kõrgusele tõusta, kuid wõrreldes rewolutsioonieelse ajaga on nende asutuste arw ligemale kümnekordseks tõusnud. Koolitöö arenemist takistab eestkätt meie waesus. Siisgi kulutab N. W. hariduse peale palju enam kui tsaariwalitsus. 1913. a. kulutati rahwahariduse peale 276 miljoni rubla, 1926/27, a. 695 milj. rubla, ehk sõjaeelse rahakursi järele 396 milj. rubla. Järelikult kulutame rahwahariduse peale ühe kolmandiku enam, kui tsaariwalitsus, hoolimata et rahwaarw märksa wähem on. Tsaari ajal kulus üldisest riiegeelarwest 8% rahwahariduse peale, praegu aga 11—12%. N. Liidus on üle 160 rahwuse. N. L. üks tähtsamatest ülesannetest kultuura wäerinnal on kõikide nende rahwuste oma kultuura tõstmine, eestkätt emakeelse kooli loomine. Kultuura all ei tule aga mitte ainult teadust ja rahwaharidust mõista, — waid kõiki neid inimese jõupingutusi, mis selle poole on sihitud et inimest ennast ja tema elujärge tõsta ja arenemisele soodsamaks teha. Rikastel kapitalistlistel maadel tõuseks proletariaadi seisukord wõimule jõudmise järele õige kiireste. Meie maa oli aga tehniliselt mahajäänud ja kultuuriliselt väga madalal astmel. Kultuura tõstmise kõige algulisem abinõu on kirjaoskamine. Meie olime aga sel alal äärmiselt maha jäänud. Sellepärast algasgi selle pahe wasta äge wõitlus. Üle maa organiseeriti kümned tuhanded kirjaoskamatusse likwideerimise punktid, kus miljonid inimesed kirjaoskuse omandasid. 1920. a. oli meil 1000 elaniku kohta (ühes lastega) 355 kirjaoskajat, praegu aga 455. Siin kohal peab aga tähendama, et iseäranis halb on lugu kirjaoskamisega naisterahwaste hulgas. Mehi on meil

praegu ainult 18% kirjaoskamatud, naise aga 53%. Peale kirjaoskamatuse wasta wõitlemise oli waja üldse rahwa hariduslist tasapinda tõsta, eeskätt poliitilise hariduse alal. Selleks loodi rahwaharidus. komm. eri osakond — poliit. hariduse peawalitsus, mille ülesandeks on eriliste koolide ja kursuste organiseerimine ja juhtimine. Siia kuuluvad kõrgema astme koolid ja kursused täiskaswanutele, mille wõrk praegu ligemale 900-ni ulatab ja millel umbes 100.000 õpilast on. Siis weel 10.000 poliitkirjaoskuse kooli 270.000 kuulajaga. Iseäranis tähtsad õpeasutused on nõukogu- ja parteikoolid ja kommunistlised ülikoolid. Esimesi on meil praegu 309, 32.000 õpilasega. Kommunistlisi ülikooli on 15 — 6,294 üliõpilasega. Määratu suurt osa mängivad raamatukogud, mille arw ligemale 20.000 on tõusnud. Maa (küla) kultuurilise elu keskkohaks on lugemisetoad ja linnas klubid, mis hulkade isetegevuse ja hariduse tasapinna tõstmisele suurt hoogu annawad. Hiiglasuure edusammu on meie ajakirjanduse laialilaganemine teinud. 1913. a. oli kõikide ajalehtede eksemplaride arw kokku 2.500.000, praegu on see enam kui kolmekordseks tõusnud. Meie ajaleht on suutnud kõige kaugematesse nurkadesse tungida ja, mis iseäranis tähtis nende ajalehtede loojateks on rahwahulgad ise; nimelt on meie ajalehtede ümber praegu üle 300.000 talurahwast ja töölisest kirjasatja koondunud. Kultuurilise tasapinna tõstmise töösse on wõimalust mööda rakendatud kaks wäga tähtsat tehnika abinõu: raadio ja kino. Käesolewal ajal töötab meil

peale 3.500 statsionaarkino, ja 1.400 liikuwat kino. mis peaaesjalikult maal töötawad. Kinofilmide tööstus on meil arwuliselt, kui ka omaduliselt kiiresti tõusnud. Ka raadio on wäga kiiresti edenenud: praegu töötab üle 200.000 wastawõtte aparadi, nendest üle 12% maal.

Kui meie N. L. kultuura üldiselt tahaksime iseloomustada, siis peaksime kõige pealt allakriipsutama tema internatsionaalset ja teiseks tema klassilist iseloomu. See aga ei tähenda sugugi, et meie wana aastasadade ja tuhandete wältel loodud kultuura peale käega lööme, kaugeltki mitte. W. I. Lenin, see proletariaadi klassiwoitluse suurwaim kriipsutas alati alla, et meie sealt wäga palju õppime ja kõike, mis meile wastuwõetaw, kasutama peame.

See oleks lühidalt ja peajoonetes kümneaastase töö kokkuwõtte kultuura wäerinnal. Kaugeltgi ei ole meie seisukord hiilgaw, kuid pimedalegi on selge, kuiwõrd põhjendamatu on see laim, mida terwe ilma kodanlus meie peale pillub, see kodanlus, kes ise pööraste barbaarsustega walmis saab... Hiina suure, 20.000-kõitelise entsiklopeedia ärapõletamine „poksijate“ mässu mahasurumisel; sadade miljonite inimeste wägiwaldne kihwtitamine oopiumiga, hiljuti Ameerikas korraldatud ahwiprotsess—on selle näitlikud õiekeseid. Oma kümneaastast tööd kultuura wäerinnal kokkuwõttes wõime kindlaste ütelda, et meie sellele hiiglasuurele pöõrele — kultuura rewolutsioonile — oleme kindla aluse pannud.

R. Majak

Klassijõudude wahekorrad oktoobris

Weebuarirewolutsiooniga lõppes Wene kodanlise rewolutsiooni esimene aste. Enamlaste endise seisukoha iärele pidi Wenemaal kodanlik-demokraatlise rewolutsiooni lõpetama töölise ja talurahwa rewolutsioonilik - demokraatline diktatuur.

Weebuarirewolutsiooni omapärasus seisib aga kaksikwõimus, kus kodan-

lise walitsuse kõrwal mitte küll juriidiline, kuid tegelikult töölise ja talurahwa rewolutsioonilik-demokraatline diktatuur walitses. Et wõim hiljem ka tegelikult kodanluse kätte läks, olenes töölisklassi ja talurahwa arenemastusest ja organiseerimastusest, mille tagajärjel äraandlikud sotsialistid wõisid nõukogude wõimu kodanlisele ajutisele walitsusele anda.

Oma aprillikuu põhilausestes andis Leenin, olewat olukorda analiseerides ja sellest wastawaid järeldusi tehes, suurepäralise tunnistuse rewolutsioonilise dialektika tarwitamisest.

Klassijõudude wahekordi hinnates ei seadnud Leenin mitte otsekoheste wõimuwõtmise, proletariaadi diktatuura hüüdsõna üles, waid andis juhtsõnaks: kõik wõim nõukogude kätte! Waatamata, et nõukogudes wäikekodanlised elemendid, wähehlased ja es-erid rõhuwas enamuses olid, kes wabatahtliliselt wõimu Lwowi ja Gutschkowi kätte andsid ja kodanlust otsekohe toetasid. Samal ajal aga rääkis Leenin, et Wene rewolutsiooni esimene järk on lõppenud ja nüüd algab ümberkaswamine teiseks rewolutsioonijärguks, s. o. sotsialistiliseks rewolutsiooniks, kus wõim proletariaadi ja talurahwa kehewate kihtide kätte peab minema.

Sellest ümberkaswamise põhimõttest, kui dialektilisest arenemise protsessist ei saanud aru isegi mõned enamlased, nii kui praegune wastasrinna juht Kamenew, rääkimata teistest, wäikekodanlise iseloomuga sotsialistidest. Kamenewi arwates polnud kodanlikdemokraatiline rewolutsioon weel lõppenud, kuna teiselt poolt leidis parteilasi, kes otsekohest sotsialistilisele rewolutsioonile minekut tunnistasid. Ei saanud aga ju rääkida otsekohelest sotsialistilisele rewolutsioonile minekust, kui laialised tööliste ja talupoegade hulgad polnud selleks ettewalmistatud, kui tegeliku elu kogemused neid polnud wäikekodanliste haritlaste, wähehlaste ja es-eride pettusest wabastanud, et nad jõuetud on laialiste hulkade huwisid rahuldama.

Weebruarirewolutsioonile järgnewas ajajärgus näitas Leenin rewolutsiooni juhi dialektiku geniaalset käinsust ja asjalikkust, kus kawakindlalt rewolutsiooni arenemise ühelt lülilt teisele tuli minna, et ettewaatlikult tegeliku elu tingimistega kokkukõlastades lõpuemärgile ettewalmistada.

Webruarist kuni juulipäewadeni wõis oletada rahulise rewolutsiooni arenemise wõimalust, mis nõukogudes enamuse enamlastele oleks annud, sest wäikekodanlised juhid oma kõhklewa

poliitikaga ei olnud suutelised laialiste hulkade elulisi nõudmisi rahuldama, mis hulkades usaldust nende wasta wähen-das, millele enamlased oma rewolutsioonilise agitatsiooniga järjekindlalt kaasa aitasid. Peale juuli sündmuse oli aga seesuguse rahulise arenemise wõimalus mõtteta. Wõim läks kontrrewolutsiooni kätte. Prowokatsiooni katse enamluse juulipäewadel sõjariistus ülesastumisele wiia läks nurja. Sellele järgnes enamlaste parteiorganisatsioonide rüüstamine ja juhtide arreteerimine. Seesuguses klassijõudude wahekorra muutuses ei wastanud kewadel üles-seatud hüüdsõna: Kõik wõim nõukogudele.

Nüüd tuli igasugusel teel wähehlaste ja es-eride saamatust ja äraandlikku osa wõimu kontrrewolutsioonilise kodanluse kätte minekus paljastada, kellest laialistel hulkadel mõtteta oleks olnud oma huwide rahuldamist loota. Seda seisukohta kinnitas monarhistilise Kornilowi katse rewolutsiooni lüümatada.

Kõik see olukord näitas, et ainus väljapääsetee see on kui rewolutsiooniline proletariaat iseseiswalt wõimu oma kätte peab wõtma, kusjuures teda talurahwa kehwad ja poolproletaarsed hulgad toetawad, olgugi, et juulikuus juba sõjariistus ülesastumise wajadus kindlaste selge oli, polnud selle teostamise tingimised weel walminud. Wõitlusele minna kontrrewolutsioonitoetawa nõukogudewõimuga oli warajane. Hulkadele oli weel õpetunde waja et wiimast usaldust petiste wasta kaotada. Juuli sündmustest peale algab nõukogudes järjekindel enamlaste mõju kasw. Sellele andis suuresti hoogu Kornilowi ülesastumine augustis. Järgmised andmed nõukogude walimistel iseloomustawad enamlaste mõju kaswu. Petrogradi linna duumawalimised, mis Kornilowi ülestõusu eel lõppesid, andsid järgmised arwud: Es-erid enne—54 kohta, uues 75; wähehlased—enne 40, uues—8; enamlased — enne 37, uues 67 kohta. Peale Kornilowi ülestõusu hakkab enamlaste mõju hoogsalt kaswama. 31. augustil läheb Petrogradi nõukogu, enamlaste kätte; septembris Moskwa

nõukogu, samati ka paljudes prowintsi linnades.

Seda klassijõudude wahekordade arenemist jälgis kõige terwamalt Leenin, ja oma oktoobrikuu kirjas Peterburi ja Moskwa Keskkomiteele tähendab ta, et wiiwitada ei wõi, tarwis kohe wõim wõtta. Agraarliikumine maal kaswab järjekindlalt, ajutise walitsuse surweabinõude ja karistussalkade töö peale waatamata. Sõjawäes kaswab enamlaste poolehoid. Ühes pahempoolsete eseridega on enamlastel rõhuw enamus. Niisugustes tingimistes oodata oleks ülekohus, oleks rewolutsiooni äraandmine. Ka wõimu ei saa wõtta ilma sõjariistus ülesastumiseta, siis tuleb kohe sellepeale minna.

25. oktoobril kukutati ajutine walitsus laialiste tööliste ja talurahwa hulkadega, ilma suurema wõitluseta. Olid ju töölisklass ja talurahwa hulgad rikkalikust klassiwoitluse koolist läbikäinud., enamlaste partei juhtimise all

ühest rewolutsiooni astmest teise sammunud.

Oktoobrirewolutsioonis loodud rewolutsioonilise walitsuse omapärasus seisis enamlaste ja pahempoolsete eseride koalitsioonis, mis mitmemiljonilised talupoegade hulgad Nõukogude walitsusega tegelikult ühendas.

Oma esimeste sammudega rahaldas Nõukogude walitsus miljonite talupoegade elulisi huwisid, eriti maa ja rahu kohta antud dekreetidega.

Oktoobrirewolutsioon häwitas põhjalikult feodaalkorra jäänused. Kuni 1918. a. keskele läks terve talurahwas ühes proletariaadiga, sest feodaalwahekordade, mõisnikuwõimu häwitamisest oli huwitatud kõik talurahwas. Säält edasi algab klassiline erinemine maal. Kodanline rewolutsioon, mis 1917. a. weebuaris linnas algas, on ka maal lõpule jõudnud, ja seal algab nüüd maa tagurliste kihtide wõitlus proletaarse rewolutsiooni wasta.

Aleks. Orw

Proletaarse diktatuura sõjariistus kaitse

Nõukogude IV kongressil, märtsis 1918, jutustas sm. Leenin oma aruandes juhtumisest Soome raudteel, mis wäga omapäraselt punawäge, kui töörahwa diktatuura sõjalist jõudu iseloomustab. Leenin kuulas jutuajamist salgakese soomlaste ja ühe wanaeidekese wahel. Et ta nende keelest aru ei saanud, pööras üks jutuajajatest tema poole ja ütles:

«Teate missugusest üliomapärasest asjast see wanaeit rääkis: n ü ü d e i o l e t a r w i s p ü s s i g a - i n i m e s t k a r t a . K u i m a m e t s a s o l i n , s a t' u s i n m a p ü s s i g a i n i m e s e g a k o k k u , k u i d s e l l e a s e m e l e t m i n u l t m u h a g u ä r a w ö t t a , p a n i t a m u l l e n e i d w e e l l i s a k s g i .»

«Kui ma seda kuulsin, ütlesin ma endale: las sajad tuhanded ajalehti selle peale waatamata kuidas neid ka ei nimetata — sotsialistlikud, peaaegu-sotsialistlikud j. t. las kisedawad meile sajand üliwäga walju häälega: «diktaatorid», wägistajad» j. m. sarnaseid sõnu.

«Meie teame et rahwahulkadest tõuseb nüüd teine hää!; need ütlewad endile: n ü ü d e i o l e t a r w i s p ü s s i g a - i n i m e s t k a r t a , s e s t s e e k a i t s e b t ö ö r a h -

w a s t j a o n h a l a s t a m a t a k u r n a j a t e ü l e w ö i m u m a h a s u r u m i s e l . . .

«Sest esimest korda ajaloos astusid sõjawäkke rahwakihid, kes mitte kroonu teadmisi endaga ühes ei kannu, waid keda kurnatute wabastamise wõitlusideed juhiwad.

«Ja kui meie poolt alatud töö (punasewäe loomine) lõpule jõuab, on Wenemaa sotsialistline wabariik wõitmata...»

Laiad töörahwa hulgad, kes enne sõjawäe, kui wägiwalla toe ja jõu peale waatasid, mõistsid loomusunnil endi klassitunde abil, et peale oktoobrirewolutsiooni sõjariistus punakaardlane eilane tsaarisoldat ei ole kelle püssitikk kurnajate teenistuses seisis, waid et punakaardlane iga töörahwaliikme klassiwend on kes, sõjariist käes, walmis on rewolutsiooni wõitusid kaitsma. Iga proletaarlane mäletab Oktoobrirewolutsiooni esimesi kuusid Eestimaal. Meil oli sel ajal Eestis kolm liiki sõjalist jõudu: 1) Eesti rahwulised polgud, 2) Wene sõjawägi ja 3) Eesti töörahwa punakaart. Eesti kodanlus tegi kõik, et oma sõjalist klassijõudu kaswatada ja

edasi arendada. Kuid selle peale waatamata, et suurem osa Eesti rahvuslistest polkudest klassiteadlistest hallparunitest ja linnakodanluse pojukestest koosnes, lagunesid nad tööliste, maameeste ja kehwikute wastuagitatsiooni mõjul. See lagunemise protsess oli veel silmapaistvam endises Wene tsaarisõjawäes, mis peale proletaarset rewolutsiooni loomusunniliselt purunes ja kui organisatsiooniline sõjariistus jõud täiesti häwines. Nii Eesti rahvuslistel polkudel kui ka endise tsaariwäe jäänustel ei olnud ei sisemist jõudu ega raha laiade hukade toetust mis neid waiml'selt oleks wõinud koos hoida. Töölisklassi wastuagitatsioon ja sõjawäelaste endi klassitunne oli kõwem kui kindralite ja ohwitserkonna surweabinõud niisuguse sõjawäe loomiseks, mis oleks töörahwa walitsuse wasta otsekohe suutnud wälja astuda. Ja kuigi kodanlusel pärastpoole korda läks töörahwa walitsuse wasta mõõka tõsta ja ligi kolm aastat werist kodusõda pidada, siis ainult sellepärast, et kodanlusel wõimaldus kapitalistlike ilma sõjariistus jõudu (näituseks, sakslasi Eestis ja Soomes, inglasi—Põhja Wenes, prantslasi—Lõuna-Wenes, tshehoslowakkisi—Ida-Wenes j. n. e.), warustust ja raha (Inglise, Ameerika, Prantsuse, Saksa) Wene töörahwa wasta tarwitada ja selle toetusel—kontrewolutsiooni teha, mis aga lõpuks sama haledalt lõppes ja kadus nagu endine staarisõjawägi Oktoobri esimestel wõidukudel.

Hoopis teistsugune oli punakaardi ja punawäe arenemise käik. Töölisklass oli sunnitud oma esimesest wõidupäewast diktatuura maksma panema. On päewaselge et proletariaadi wõidu küsimus rewolutsioonilisel ajajärgul eestkätt töölisklassi organiseeritud jõu ülewõimu küsimus on. Punakaart oli proletaarse diktatuura sõjariistus kaitse Oktoobrirewolutsiooni algupäiwil—punawägi oli sedasama hiljem ja on seda praegu. Punawägi oli ja on kogu töölisklassi organiseeritud jõu lõõgirühm oma klassiwaenlase—kodanluse—wasta, kes veel häwitatud pole ja aega ootab, millal proletaarset diktatuura murda. Mida kujutas endast 1917. aastal töö-

rahwa punakaart? See oli eestkätt töörahwa sõjariistus klassiwägi, sest ta koosneb tehase töolistest linnas ja kehwikutest ning maatameestest maal. Mis oliwad ta ülesanded? Rewolutsiooni kindlustamine ja töörahwa diktatuura maksmapanemine linnas ja maal. Nii oli siis punakaart nii oma iseloomu kui ka ülesannete poolest töörahwa klassisõjariist. Punakaart walwas linnas rewolutsioonilise korra järgi, wõitles marodöörimise ja otsekohe kontrewolutsiooni wasta. Maal aitas ta töörahwast mõisnikkude ikkest wabandada (mõisate „ülewõtmine“) ja wõitles pappide ja parunite musta poliitilise töö wasta. Töörahwale oli punakaartlane—„püssiga inimene“, kes teda igalpool aitas, kes tema õigust kaitses ja, kui tarwis oli, tema klassiwaenlase—kodanlase, hallparuni—wasta wägiwalda tarwitas. Kodanlusele oli aga see „püssiga inimene“—rõõwel, timukas, inimisesõõja...

Eilase punakaardlase ja tänapäewase punawäelase mõiste on ühelaadiline. Ligi 5 wõitluseaastat kodanluse wasta paisutas tööliste punakaardi õredad read kuni kolmemiljonilise punawäeni. Muutus nimi, kuid sisu jäi endiseks. Püssiga punawäelane oli kodusõja päiwil sama ülesannete eest wäljas, kui seda Oktoobri esimestel päewadel punakaardlane oli. Punawäe sissemarssimine walgetest puhastatud linna wõi külasse tõi endaga ühes wõidujoowastuse ja rõõmu töörahwa ridades ja hammaste kiristamise ja wandumise kodanluse leeris. Seesugune waimline side töörahwa ja tema sõjariistus jõu wahel tegi punawäe wõitmataks. Iga punawäelane tundis, et ta osa töölisklassist on, kes rewolutsioonilist wõitlust peab elu ja surma peale. Iga punawäelane teadis, mis eest ta wäljas oli. Rewolutsiooniline distsipliin ja klassiteadus tõukas punawäge edasi ja wiis ta wõidule. Punawäel oli wähe tehnikat, punawägi wõitles poolnäljas, kuid punawäes põles suur wõitlusetahe, temas oli suur jõud, mis toetus kogu töölisklassi organiseeritud jõu peale.

Elaw side, mis igat klassiteadlikku töörahwaliiget punawäega, kui enda sõjariistus kaitsejõuga ühendas, otse-

kohene kaasabi sõna ja teoga punawäele tema wõitluspäiwil, otsustas proletariaadi wõidu kodusõjas ja häwitas kõik kodanluse katsed töörahwast uuesti alla wanduma sundida.

1921/22 aastast peale on Nõukogude-Liidus n. n. „rahuline“ ülesehitamise ajajärk. Kapitalistlikud suurriigid ja Wene wastarewolutsiooni sõjariistus jõud ei suutnud punawäe kaitserõngast Moskwa sihis puruks rebida ja olid sunnitud meid ajutiselt „rahule“ jätma (Kui wõrd „rahule“ nad meid jätsid, teab iga tööline meie saadikute tapmisest, seljatagant kalletungimistest, mässukatsetest, pommide lõhkumistest j. n. e.). Tähen das otsekohese kodusõja lõpetamine, et punawägi tuleks wiimse meheni kodu saata, sest et ta töö tehtud oli? Ei, kaugeltki mitte, tööliklass, kes maakera kuuendikul osal wõidule oli pääsenud, ei wõinud veel sõjariistu maha panna. Nõukogude maal ei wõidud, ega wõi veel tänapäewani, proletaarsete diktatuura ehk töörahwa wägiwallawalitsuse sisteemist kodanluse wasta lahti ütelda. Senikaua kui olemas on Nõukogude-Liitu ümbritsewad kodanlikud riigid, kelle pea poliitiline ülesanne selles seisab et tööliklassi wasta wõidelda ja igat wähe matgi juhust selleks tarwitada, et meil uuesti kodanlist korda maksma panna, — senikaua jääb maksta proletaarsete diktatuur ja selle sõjariist — punawägi. Lapsik oleks arwata, et rahwuswaheline kodanlus, kes meie sotsialistlik ehitusetööd meeletus wihas jälgib, meile wõimalust annaks seda tööd rahuliselt lõpule wiia. Nõukogude-Liidu kaswamine, töörahwa elutingimiste järk-järguline paranemine üksi juba on kodanlikele riikidele poliitiliselt äärmiselt kardetaw. Ainult proletaarsete diktatuura kõwa käsi ja punawäe tugewus on meid tänapäewani lasknud neid „rahu“ päiwi maitsta, mida kodanlus tahes ehk tahtmata sunnitud oli 1921/22. aastal meile andma.

Missugune on sis proletaarsete diktatuura sõjariistus kaitse ülesanne tänapäew? Proletaarsete rewolutsiooni teise aastakümne läwele astudes, seisab Nõukogude-Liidu tööliklass terwe rea

poliitiliste raskuste ees. Rewolutsiooni esimeses kümnikus on Nõukogude-Liidu tööliklass wastarewolutsiooni sõjalise jõu täiesti häwitanud, ta on wälismaa kodanluse majanduslike blokaadi läbi murdnud, ta on sotsialistlikele ehitusetööle asunud ja on selles töös sõjaeelse tasapinna juba seljataha jätnud. Ühenduses sellega on töörahwas nii poliitiliselt kui ka kultuuriliselt tubliste kaswanud. Sisemises elus wõitleb tööliklass edukalt nepmani ja külakurnaja majanduslike ja poliitilise kaswu wasta. Wastarewolutsioonilisi mässusid wõi „ülestsusid“ Nõukogude-Liidus wõib ainult kodanlike lehtede weergudelt leida. Niisugustes tingimistes leidis rewolutsiooniline sõjawäe nõukogu wõimaliku olewat punawäge arwuliselt wõrdlemisi palju wähen dada. Töörahwal tuli tsaari ajal ligi 1¹/₂ — miljonist sõjawäge ülewal pidada, praegu aga on punawäe arw ligi 3 korda wähem (560 tuhat). Nagu teada, oli sm. Leenini ja kogu kommunistlike partei kawatsus kohe peale Oktoobrirewolutsiooni alalist sõjawäge ära kaotada ja selle asemele rahwamiilits sisse seada. Seda soowi ei lubanud meile pealesurutud kodusõda mitte täide wiia. Kuid peale sõja lõppu tõusis rahwamiilitsa küsimus punawäe juhtiwates ringkondades uuesti üles. Oli tarwis wõimalikult suurem hulk töörahwast loowatöö juurde jätta ja kõik abinõud selleks tarwitusele wõtta, et kulud sõjariistus jõu ülespidamiseks wõimalikult wäiksed oleks. Seda oli wõimalik ainult miilitsasisteemi sisse seadmisega läbi wiia. Miilitsasisteem nõuab ainub õige wäiksearwulist alalist kaadrit (põhiwäge), mis peajaslikult igasugustest spetsialistidest ja komandeeridest koosneb. Suurem osa miilitsat, s. o. punawäe muutuw koos seis, oleks tööpingi ja adra taga ja wõtaks sõjaõppusest oma elukoha järgi iga aasta (ehk mitme aasta takka, nii kuidas keegi teeninud on) paar-kolm kuud osa. Kuid Nõukogude-Liidu looduslikud tingimised ühest küljest suured linnad, külad, alewid, teisest küljest ääretud metsad, tundrad, stepid, mäed), kehwad wooulud, rahwuslikud tingimised (mitmesugused kultuuriliselt mahajäänud rahwused) jne ei lubanud korruga puhta

miilitsasisteemi peale minna. Miilitsasisteemi täielise maksmapanemise wasta rääkis ka terve rida puhtsõjalisi wäited. Nõukogude-Liit on igast küljest kodanluse waenuwägedega ümber piiratud. Walgete wägede pealetung wõib meid ilma mingisuguse sõjakuulutamata täiest ootamata tabada. Miilitsawäeosad, mis mööda suurt ja laia Nõukogude-Liitu laiali oleks, ei saa kiireste mobiliseerida. Nende kokkukutsumine, warustamine ja piirile koondamine sünniks niwõrd pikkamööda, et waenlane kes kiireste tegutseb, wäga sügawale maa sisse wõiks tungida, meie tööstuskesk kohad oma kätte wõtta ja sellega kogu meie edaspidised sõdimise wõimalused suurel määral ära halwata. Niisuguseid wõimalusi silmas pidades otsustati wäikearwuline punawägi alale jätta, mis küllalt suuteline oleks kodanluse esimest lööki wasta wõtma — niikaua kui kogu töörahwas end wõitlusewalmis seab. Samal ajal loodi punawäe kõrwale tema otsekoheseks toetuseks ja abiks sõjakorral territoriaal-wäeosad, mida miilitsasisteemi järgi täiendatakse, s. o.: terve riik on territoriaal-ringkondadesse jagatud; igas seesuguses ringkonnas on territoriaal-wäeosad, mida üksikud linnad, wallad, külad moodustawad. Rahu ajal teeniwad territoriaal-punawäelased mitme aasta jooksul lühikest aega (1—3 kuud) wäeosades, ilma et neid kauaks ajaks oma kodukohast ja töö küljest lahti kistakse. Sõjaajal lähewad territoriaal-wäeosad punawäe esimese järgu osade toetamiseks ja wõtawad enda peale kogu töörahwa mobilisatsiooni kohtadel.

Tänapäewane punawägi ja territoriaalosalad seisawad, nagu seda möödunud suured sügismanööwrid näitasid, täiesti oma ülesande kõrgusel. Nii punawägi, kui ka ta esimese järgu waru (reserw) — territoriaalosalad — on tehniliselt ja taktiliselt ajakohaselt wälja koolitatud. Seda tunnistawad isegi meie waenlased — kodanlise ilma sõjaasjatundjad. Kodanlus ja tema käsi-kud hirmutawad meid mürgigasidtega, mis kõik elawa maa pealt häwitawad, tankidega, mis kuulipildujate ja suur-tüki tulega kõik tõkked eest pühiwad, sõjalennukite parwedega, mis terwed

Nõukogude linnad, tehased ja raudtee sõlmed mõne tunni jooksul rusudeks wõiwad muua jne. Tänapäew ei kohuta seesugused hirmujutud enan ühtegi punawäelast ega klassiteadlikku töolist, sest — punawäel on kõik seesugused riistapuud olemas ja mitte sugugi halwemad kui „rikkal“ kodanlusel.

Kuid peale selle on punawäel veel üks sõjariist, mis wõimsam on kui kõige mürgilisem gaas ehk üliraske suurtükk. See on Nõukogude-Liidu ja kogu rahwulise töölisklassi otsekohene toetus punawäele. Las kodanlus tuletab meele kuidas punawägi 1917—18. aastal loodi. Peterburi, Moskwa, Tallinna j. t. linnade tööliised, kellest paljud esimest korda püssi kätte wõtsid, astusid Nõukogude esimese hüüde peale pingi tagant otsekohe punawäkke ja ööpäewa jooksul wõitlusse. Inglise tööliised, kes otsekohe punawäkke astuda ei saanud, keeldusid punawäe wasta sõjawarustust walmistamast ja saatmast. Prantsuse madrused, kes oma Wene seltsimeeste wasta Mustale merele oliwad saadetud, tõmbasid punased lipud üles... Mis teeb kodanlus oma sõjawäega, kui töölisklass padrunite ja suurtükikuulide tegemisest ära ütleb? Kuhu läheb tank, kuhu lendab lennuk ilma juhita, montöörita, lukusepata?..

Tänapäewastased manööwrid näitasid, et töölisklassi side punawäega sama tugew ja kindel on kui see punawäe loomise ja kodusõja päiwil oli. Leenini wanaeidekese „püssiga inimene“ — punawäelane — seisab endiselt töörahwa wõitluse kaitseks kindlalt oma paigal. Töörahwas aga on oma sideme kindlustamiseks punawäega uued, veel paremad organisatsioonilised abinõud leidnud, need on — Osoawiohim ja laskeringid. Osoawihimi ridades end sõjaliselt arendades ja möödäläinud kodusõja wõitlusija kogemusi meele tuletades, uurides ja õppides, ühes sellega punawäega alalist sidet pidades — loob töölisklass seesuguse sõjalise kaitseüsteemi, millele mingi-

sugune kallaletung kodanluse poolt kardetaw pole. Sotsialist- ehitamisetööd edasi tehes, sellele kõige oma jõudu ja oskust andes parandab Nõukogude-Liidu töörahwas, oma majanduslist seisukorda ja näitab kogu ilma töölikklassile, et Nõukogude maal uus elu tõuseb, mis teed rajab kommunismuse wõidule terwes ilmas.

Kümned ja sajad wäljamaa tööliste esitused on käinud oma silmadega meie loowat tööd vaatamas. Paljud tulewad weel, ja warsti teawad kogu ilma töötawad hulgad et Nõukogude maal tõeste uus elu walmib. Ja kui kodanlus kõige selle peale waa-

tamata meie rahulist ehitamisetööd tahaks takistada ja meile uuesti sõda peale sundida, siis ei tule tal mitte ükski Nõukogude-Liidu punawäega arwestada, waid kogu rahwuswahelise proletariaadi ühise wõitlusrinnaga. Siis muudab töörahwas kodanluse poolt prowtseeritud imperialistlise ahnitsemisesõja—kodusõjaks mille lõpu eesmärgiks on terve kodanlise wägiwallasisteemi häwitamine—üleilmne proletaarne rewolutsioon.

H. Tummeltau

Ü. K. (e.) P. Eesti sektsioonid Oktoobri-rewolutsioonis

Käesolewas artiklis ei ole wõimalik Ü. K. (e.) P. Eesti sektsioonide tööst 10 aasta wältel põhjalikku ülewaadet anda. Meie peatame siin ainult lühidalt suuremate ajajärgude juures mida kommunistlises liikumises eestlaste seas wõime ära märkida, et üldist pilti anda sektsioonide tööst ja neist tingimistest, milles kommunistiline liikumine eestlaste keskel arenes ja mis osa selles liikumises parteilised organisatsioonid (Eesti sektsioonid) mängisid.

Kõige üldisemalt wõiks kümne aasta wältel tehtud tööd kolme ajajärgu jagada. Esimine ajajärg—oktoobrerewolutsioonist 1917. a. kuni kodusõja lahtipuhkemiseni Eestis; teine—kodusõda ja Eesti tööliste ja talurahwa osawõtmine sellest; kolmas—ülesehitamise ajajärg kuni sotsialistlise ehitusetöö süwendamiseni tänapäew. Arusaadaw, et siin kohas nende wõitluseastete juures peatudes ainult töö iseloomustawamaid küligi wõime waadelda, nagu organisatsioonilise töö wormide kujunemist, töö ulatuse ja sisu muutumist wastawalt nendele ülesannetele, mis teatud ajal kommunistlise partei ees terwelt ja eriti Eesti sektsioonide ees seisid.

Eesti sektsioonid tekkisid Wenemaa Sotsiaaldemokraatlise Tööliste (enam-

laste) Partei „põranda peale“ tulemisega. Eesti enamlased wõitlesid tsaariwalitsuse ja kodanluse wasta ühises W. S.-D. T. (enamli.) P-s. 1917. a. olid Eestimaal, wabrikutes kollektiivid, mis linnaorganisatsioonideks ühinesid, maal küla- wõi walla-organisatsioonid, mls maakondlisteks organisatsioonideks ühinesid. Üle-eestimaalist organisatsiooni keskkoha nimetati Wenemaa Sotsiaaldemokraatlise Tööliste (enamlaste) Partei Põhja Balti organisatsiooniks. Kuid parteiline tegewus ei kestnud Eestimaal kaua. 24. webruaril 1918. a. okupeeris Saksa imperialismus Eesti kubermangu, partei ja teiste töölisteorganisatsioonide tegewus lõpetatakse wägjwaldselt ära. Suurem osa partei liikmeid lahkub Eestimaalt ja asub N. Wenemaale elama. Petrograad muutub Eesti enamlaste keskkohaks. Teine osa parteiliikmeid jääb Eestisse, kus peagi illegaalne-põrandaalune - parteiorganisatsioon luuakse.

Nagu sellest näeme, oli 1917. a. enamlaste partei Eesti organisatsioonisi ainult Eesti kubermangus ja Petrograadis. Alles pärast nõukogude walitsuse Eestist ewakueerimist tõuseb küsimus Eesti sektsioonide organiseerimisest N. Wenemaal üles. 1918. a.

esimesel poolel oli Eesti seksioone wõi osakondi, nagu neid sel korral nime-tati, ainult Petrograadis, suwel asuta-takse seksioon ka Moskwas, hiljem tekkiwad samasugused osakonnad Eesti punastes wäeosades ja Siberis.

Kindlat organisatsioonilist wormi sel ajal weel ei olnud, mis oleks seksioonide tegewusele plaanikindluse annud. Esimesed Eesti osakonnad rajasid oma tegewuse partei üldisele alu-sele. Nad tegid organiseerimise-, kihutuse- ja muud parteilist tööd üldistel alustel. Missugused ülesanded seisid 1918. a. Eesti seksioonide ees? Rah-wuswaheline seisukord oli rewolutsiooniline. Kõik tundemärgid kõnelesid selle poolt, et rahuswahelise proletaarse rewolutsiooni lahtipuhkemise küsimus teistel maaladel nädalate, kõige rohkem kuude küsimus on. Sellepä-rast oli kõige tähtsam küsimus sekt-sioonidel rewolutsiooniliste jõudude ko-gumine ja rewolutsiooni sõjariistus kaitse ning pealetungimise korraldamine, s. o. punase sõjawäe loomine. See oli peaküsimus. Seda näeme ka Eesti seksioonide esimese konwerentsi päe-wakorrast (mis 14. juulil 1918. Moskwas ära peeti), kus peajaslikult üks küsimus arutusel seisis: Eestimaa wabastamine ja punase sõjawäe organiseerimine. Sel konwerentsil walitakse seksioonide keskkomitee, kes konwerentsi poolt antud juhtnõõride järel tööd jatkab. Augustikuul 1918. a. kutsutakse Petro-graadi kokku ülewenemaaline eestlas-tes maatameeste ja maatööliste kon-gress. Päewakorras on organiseeri-miseküsimus, kultuurharidusline töö jne. Seksioonide töö pearaskus, nagu juba seksioonide konwerentsi päewakorrast nägime, seisis sõjariistus jõudude orga-niseerimises ja selles sihis arendati ka kihutustööd.

Seksioonide keskkomitee andis wälja wastawaid üleskutseid, kus Saksa imperialismuse peatsest kokkuwarise-misest kõneldi ja sellest wälja minnes töörahwa ülesanded kindlaks määrati. Nowembris 1918. a. langeb Saksa imperialismus kokku. Saksamaal algab rewolutsioon. Nõukogude wõim, kui seadusline wõim Eestis, kes ainult Saksa junkrute wägiwalla eest pidi

taganema, nõuab oma õigusid tagasi. Kuid Saksa junkrud andsid wõimu Eesti kodanlusele. Kodusõda muutub para-tamatuks. Töörahwas ei teinud mitte selleks weebruaris ja oktoobris rewo-lutsiooni, et peale selle ennast lasta wabatahtliselt orjaikkesse panna. 28. nowembril algawad punawäed peale-tungimist ja teisel päewal langeb Narwa. Sõjariistus tööliste ja talupoegade sõja-wägi läheb kiireste edasi, walgekaard-lisi salku kuni Tallinnani ajades. Suur osa Eestimaast on punaste käes. Par-teilise töö raskusepunkt on jällegi Eestis, kuhu, loomulikult, kõik jõud koondatakse. Raskeks teeb parteilise töö see asjaolu, et sõjaliin tekkib. Mis oli selles olukorras partei suurem üles-anne? Kõiki rewolutsioonilisi jõudusid nii siinpool, kui ka sealpool sõjaliini kodanluse purustamiseks koondada, et nõukogude wõimu Eestis kiiremine ja wähemate ohwritega maksma panna.¹ See oli proletaarse rewolutsiooni üks põhiküsimustest, sest rahuswaheline imperialismus püüdis ennast Baltimail kindlustada, omale seljatagust luua, milleks neile rahwustele „iseseiswus“ lubati, et imperialismusel selle sildi all ilmsüütum oleks Nõukogude riigi kal-lale tungida. See plaan oli waja nurja ajada ja tähtis sõjaline punkt — Balti-mererannik — rewolutsioonile wõita. Selle jõudude kogumise ja otsustawa löögi andmise tähe all peeti 20. märtsil 1919. a. Luugas teine eestlastest parteilaste konwerents ära, millest osa wõtsid peajaslikult need Eestimaa organisatsioonid, kus nõuko-gude wõim maksis, peale selle Nõuko-gude Wenemaal olewad seksioonid, sõjawäe part. organisatsioonide esitajad jne.

¹ Paar-kolm Eesti kommunisti nägid pool aastat hiljem selles, et Eesti enamlased 1918. ja 1919. a.a. just selle küsimuse nii parteilise, kui ka muu rewolutsioonilise töö põhiküsimuseks tegid, ja töö mujal eestlaste seas (asunikud) teisele plaanile jätsid, «lääne orientatsioonile». See naeruwäärt ja poliitiliselt kirjaoskamatu süüdistus tunnistab, et süüdis-tajatel endil, pehmelt öeldud wäga puudulik arusaamine on marksismusest ja leninismu-sest. Eesti seksioonid poleks siis enamlised orga-nid olnud, kui nad teisiti oleks rewo-lutsiooni ülesandeid mõistnud.

Kodusõda lõppes põhja-lääne väerinnal Eesti tööliste klassi kaotusega. Jõudude wahekord oli sel klassisõja väerinnal tööliste klassi kahjuks. Proletaarse revolutsiooni üldhuwid nõudsid teiste klassisõja väerindade kindlustamist, jõudude koondamist neil väerindadel pealetungiwa waenlase purustamiseks. Sektsioonide ees seisab endiselt proletaarse revolutsiooni sõjariistus kaitse küsimus kõige tähtsama küsimusena. Kolmas Eesti sektsioonide konwerents Petrograadis 1919. a. augustikuul seab nagu teinegi, sõjariistus jõu organiseerimise Eesti tööliste ja talupoegade seas esipaigale. Muutunud oli olukord ainult sellepolest, et teine konwerents sõjariistus jõu põhja-lääne väerinnale juhtis, kuna nüüd teised väerinnad tähtsamaks olid muutunud ja partei kogu oma jõu sinna koondas. Samal ajal jätkab sektsioon ka laialist kihutusetööd eestlaste keskel, peaaesjalikult asundustes, kus kõige rohkem selgitusetööd tarwis teha. Kihutusetöö korraldamine seadis weel teise küsimuse sektsioonide ette,—wastawate tegelaste ettevalmistamise, nende teoreetiliste teadmiste täiendamise. Tegelaste puudus oli üks terawamatest parteis, eriti vähemusrahwustel. See oli üheks põhjuseks, miks paljud põlewad päewaküsimused küllalt walgustust ei leidnud ja töö ainult keskkohtade ümber keerles. 1919. ja 1920. a.a. ilmub ka suurem osa sõjakommunismuse aegset eestikeelset kihutusekirjandust.

Kodusõda hakkab lõpule jõudma. 1920. a. aprillis peetakse Petrograadis ära neljas Eesti sektsioonide konwerents. Siin on juba rida teisi küsimusi päewakorral. Arutatakse organiseerimise ja propaganda ning kihutuse töö küsimusi rahuaajajärgule mineku seisukohalt. Partei 8-da kongressi otsuste alustel organiseeritakse kohaliste parteikomiteede juure, kus suuremal arwul eestlasi olemas, Eesti osakonnad. See kergendab tööd, annab sellele juba plaani. Konwerentsil arutatakse ka Eesti talupoja seisukorda N. Wenemaal. Kuid kihutusle ja organiseerimise töö areneb sõjakommunismuse aegsetes wormides. Kõned, mitingud, hüüdsõnad-

niisugused on iseloomulikumad wormid ja töötamise wiisid sel ajal.

Weel ei olnud kihutuses tööliste ja talupoegade igapäewase elu-olu küsimusi leida.

Eesti küladesse ei jätnud see kihutusetöö kuigi sügawaid jälgi.

Eestiga rahu tegemise järel algab Eesti talupoegade (asunikkuide) seas 1920. a. opteerimise palawik, mis alles siis lõpeb, kui esimesed teated „kodu-maale“ sõitnud optantidelt tagasi tulewad ja „demokraatlise“ riigi paradiislikku seisukorda õigetes wärwides palsta lasewad. Sektsioonide töö oli sel ajal raske. Kodusõja laastawad tagajärjed ja sellele järgnewad näljaaastad suurendasid seda raskust, sest wõidelda tuli kahel wäerinnal sees- ja väljaspool.

Kaks esimest ajajärku sektsioonide töös lõpewad 1921. a. uue majandusepoliitika maksmapanemisega. Oktoobris 1921. a. astub Moskwas kokku wiies ülewenemaaline sektsioonide konwerents. Sel konwerentsil tuleb juba töö ümberkorraldamisest rääkida. Parteiline töö vähemusrahwuste seas reorganiseeritakse. Wähemusrahwuste osakondadelt läheb organiseerimisetöö ära. Kultuurharidusline töö koondatakse haridusekomissariaadi alla. Sektsioonide ülesandeks jääb emakeelse poliitilise kaswatuse- ja kihutusetöö korraldus. Töö raskuspunkt wiiakse kohtadele; keskkohast antakse ainult üldiseid juhtnõõre tööks, kuna tegelik töö juhatamine kohaliste parteikomiteede kaudu sünnib.

See uus töö ümberkorraldamine wastas täieste nendele nõudmistele, mis klassisõja lõppemisega ja ülesehituse ajajärgu algamisega üles kerkisid. Kihutusetöö suurem ülesanne oli kodusõjas purustatud rahwamajanduse ülesehitamisele kaasa aidata. Selle ülesande seadsid sektsioonid omale ette ja püüdsid seda eestlaste keskel walitsewate iseäralduste kohaselt teostada. Sektsioonid täitsid selle ülesande. Suurte eestlaste parteikonwerentside asemel peetakse nüüd iga aasta praktiliste tegelaste (sekretäride) nõupidamisi, kus praktilisi tööküsimusi arutatakse ja kokkuwõtteid tehakse ülesehitawast tööst eestlaste seas. Majandusliselt

sammuvad Eesti asunikud ülespoole, lähemale sõjaelsele seisukorrale. Samasuguseid edusamme on märgata ka kultuurilises ehitustöös. Koolide võrk laieneb, kõrgemate parteiliste koolide organiseerimine annab kogu parteilesele tööle uue tõuke. Marksistlikult ettevalmistatud tegelaste töölesaatmisega käib ühes ka töö tõsine süvendamine, praktika ja teooria kokkukõlastamine.

1925. a. sünnib asunikude meeleolus täielik murrang. Kui enne seda nõukogude walimistest osawõtmine 25—35%—ni ulatas, siis tõuseb talurahwa keskihtide ja kehwikute aktiivsus 1925. a. juba ligi 50%—ni. Jää on murdunud. Nõukogude võimu juures tõstsid asunikud oma majapidamise sõjaelsele kõrgusele. See sai pöördepunktiks Eesti asunduste poliitilises ja majandusilises elus. Asunikude rõhuw enamusi jäi aktiivseks nõukogude võimu kaitsjaks. Pikema waheaja järel astub sektsioonide tegelaste nõupidamine kokku 1927. aasta märtsikuul. Nõupidamine kinnitab eestlaste majanduslise seisukorra sõjaelsele tasapinnale tõusu ja märgib samal ajal ka wäikekodanliste olluste mõju kaswu külas. Kehwiku ja keskmiku kõrwal kaswab ka jõukas asunik ja nõuab omale nõukogude asutustes õigusi. Wõitlus nõukogude, kooperatiivide, kultuurharidusliste asutuste juhtimise pärast saab sektsioonide töö peaküsimuseks. Jõuka talupoja ideoloogilisele mõjule on waja proletariaadi, kehwiku ja keskmiku organiseeritud jõud wasta seada. Teiseet küljest,

paneb sotsialistlise ehitusetöö eestlaste seas esimesele kohale kultuurrewolutsiooni läbiwiimise asundustes, wõitluse wõõra ideoloogilise mõju wasta. Selle ülesande seadis nõupidamine poliitilises kaswatustöös ja sulaste, ning kehwikute seas töötamise esimesele kohale. Rohkem kui kunagi enne on waja asundustes plaanikindlat tööd teha kehwikute ja keskmikude organiseerimiseks, tööliklassi ja talurahwa põhikihi liidu kindlustamiseks kooperatsiooni kaudu, arwese wõttes meie iseäraldusi ja üldist poliitilise arenemise tasapinda eestlaste keskel.

Niisugune on lühike ülewaade sektsioonide tööst.

10 aastat kõige mitmekesisemat tööd paljudel wäerindadel on sektsioonide töös karastanud ja leninistlikult kaswatanud. Tööliste ja talurahwa sõjariistus jõudude organiseerimine, nende wõitlussewiimine, selle wõitluse eesrinnas sammumine, wõitlus sisemise kontrrewolutsiooni wasta, ülesehitaw töö, leninistline kaswatus tööliste ja talurahwa seas. laialine kultuuratöö, wõitlusideoloogilisel wäerinnal—niisugune on suurte küsimuste lühike nimekiri, mille otsustamisest, juhtimisest sektsioonid 10 aasta wältel on osa wõtnud.

10 aastat proletariaadi diktatuura on Eesti sektsioonid sotsialistlise ehitusetöö juhtiwateks keskkohadeks teinud, kes Ü. K. (e) |P. juhatusel N.- Liidus elawate eestlaste seas sotsialismuse ehitamise lõpule wiivad.

O. R.

Rauad on Eestimaal töölise osa

Eesti kodukoetud kodanlus püüab oma türmpoliitikaga kogu kodanlise ilma eesrinnas käia. Wangimajad on nagu kiwi kastideks muudetud, kuhu sõjaringkonna kohus kaitsepolitsei „agentuur andmete“ najal tsaari seaduste põhjal sunnitööd andes aeg-ajalt suuremate hulkaäde kaupade töölisi sisse laob.

Kes neid suuremaid hulke ei mäletaks? „31“—„50“—„115“—„149“—„77“ jne. käiwad perioodiliselt; kord ja kaks aastast lawastab kodanlus mõne

nuhkide suurprowokatsiooni tööliste külil ja sõjaringkonna kohtu kirjadega.

Nende nuhkide prowokatsiooni suur-saawutuste kõrwal näeme hulganäha wähemaid protsesse ühe kuni kümne süüdistatawaga. Alaliseks nähtuseks said need protsessid pärast esimest detsembrit, kus mättasse lõõmisest üle jäänud töölisteühisuste liikmeid järjekindlalt sunnitööle mõisteti. Suuremas enamuses istuwad need seltsimehed kõik Tallinna Keskwangimajas wõi nn „Batareis“.

Nad on välisilmast täiesti isoleeritud. Ajalehe saamise õiguse on selle „demokraatlike Eedeni“ kohtu keerubid ammu ära võtnud. Kirjasid lubatakse ainult üks igas kuus kirjutada. Raamatuid saab wangimaja kogust, nendest on suur enamus „Mirri rohuaiad“ ja „Kuld suitsetamise altarid“, mille abil aastat wiiskümmend tagasi tsaari ja mõisnikkude walitsus armast maarahwast tawateele juhtis. Wisnapuude, —Underite— ja teiste sellesarnaste, mille igast leheküljest kohwimaja wõi lõbumaja lehk wasta haiseb.

Niipalju waimu toidust. Ah õigus, peaaegu pidin unustama: igal puhkepäewal käib wangimaja „misjonär“ Saarepappa oma jumala riigi jaoks nekrutid kogumas. Suurem osa wangid naerawad ka selle wangi kultuurielu „parima külje“ üle ja istuwad rahulikult kambiris edasi.

Ihutoidus on sawi „iseloomuga“ ja turba wärwiga leiwaks nimetatud kitt esimisel kohal. Nime järele peab seda 1 1/2 naela päewas saama, kui palju tegelikult saab, see on muidugi suure küsimusemärgi all. See on ainuke reaalne toidu osa. Supp on wedelakene lake. Kui selle üle kord peawalitsuse

ülemale räägiti, wastas see keppi wibutades. — „Antaks mulle niisugust suppi ilma hinnata nagu teile, mis mul siis wiga oleks elada?“ See oli häbemata hirwitus wangidele näkku; need tegid ka sellest wastusest oma järelduse ja boikoteeriwad „ülemuse“ igasuguseid pärimisi toitlusolukorra üle.

Wangimaja administratsiooni üksikud wõimumehed on wangide (iseäranis poliitwangide) wasta äärmiselt jämedad. Igaüks awaldab endast 90% teoorjuse aegset mõisa kubjast. Wang saab wõmmu kuklasse kus wähegi sünnis on. Igasuguste „ülesastumiste“ karistusabinõu on karts. Sinna — pimedasse, wee ja leiwale sattub kõige rohkem niisugustel juhtumistel, kui nägu millegi pärast tunnimehele ei meeldi, kui wang toorele tunnimehele inimlikumat ümberkäimist soowitab. Paljud on kartsa tagajärjel Rahumäele läinud, paljud on eluks ajaks inwaliidideks tehtud.

Paljud seltsimehed on wabanenud — wabasti töö juure asunud, kuid mitmed sajad seltsimehed ootawad weel seda wabanemist, mis tuua wõib ainult proletarne rewolutsion.

№.....

Nimeta Inimene

Ленинградский Губпрос

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ДОМ РАБОТНИКОВ ПРОСВЕЩЕНИЯ

Мойка № 94. Трамвай №№ 4, 6, 7, 8, 15 и 24 (Площадь Труда и Театр. пл.)

БИБЛИОТЕКА и ЧИТАЛЬНЫЙ ЗАЛ. Выдача книг ежедневно, кроме четвергов, от 4 до 9 час. веч. По воскрес. от 4 до 8 ч. в. Библиотека пополн. новыми книг. ЮРИДИЧЕСКАЯ КОНСУЛЬТАЦИЯ ДОМА По средам от 6 до 8 час. веч. Бесплатно ПЕРЕДВИЖНОЙ ФОНД. Открыт по понедельникам, средам и субботам от 4 до 8 ч. веч. и по вторникам с 11 до 3 ч. веч.

СПРАВОЧНОЕ БЮРО. По вопросам библиографии, правовым и бытовым; прием справок лично, по почте и телеф. № 46-01 ежедневно, кроме четвергов и воскресений от 5 до 8 ч. веч.

ТЕЛЕФОНЫ: Правления—1-78-00, Дежурн. стол канцелярии—2-17-81. Справочное бюро—46-01. Пионер-кабинета и передвижного фонда—5-21-73.

Центральный Дом Работн. Просвещения предоставляет помещения коллективам работн. просвещения для организации товарищеских вечеринок, юбилейных праздников и т. п. Все справки у секретаря правления Центрального Дома.

ПРИНИМАЕТСЯ ПОДПИСКА НА ЖУРНАЛ
„МЕТАЛЛИСТ“

на 1 м. 30 к., 3 м.—90 к. год 3 р. 50 к.

На журнал „МЕТАЛЛИСТ“ с приложением журнала
„ТЕХНИКА И МЕТАЛЛИСТ“

на 1 м. 55 к., 3 м. 1 р. 65 к., год 6 руб.

Деньги (можно почт. марки) направлять: Москва, Солянка 12, Дворец Труда, к. 312.
РПО ЦК Metallистов.

ПРИНИМАЕТСЯ ПОДПИСКА

на еженедельный журнал Центрального Комитета Союза Горнорабочих СССР

„ГОРНОРАБОЧИЙ“

Отделы: Статьи руководящего характера по вопросам горняцкого профдвижения. Союзная и рабочая жизнь; тариф и зарплата, охрана труда, кооперация, культработа, оргработа, вопросы производства, труд и быт.—По Центральному Комитету. Международное рабочее движение. Страничка профграмоты. Наука и техника. Шахтерское творчество. Юридическая помощь. Страничка юмора. Почтовый ящик.

Подписная плата—40 коп. в месяц.

Москва, Солянка, 12, Дворец Труда.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СОЮЗ

ТРАНСПОРТНЫХ РАБОЧИХ СССР

(МЕСТНОГО ТРАНСПОРТА)

Ленинградский Губ. Отдел.

Ленинград, Бульвар Профсоюзов, 19, 2-й этаж, ком. № 40—51. Канц. ком. № 50.

Телефоны:

Президиум 590-77
Орготдела 607-24 и коммутатор № 99
Тарифно-эконом. отдела . . . 146-45
Культотдела 606-86
Канцелярия 573-37

Текущие счета:

Всекобанка № 1471.
Агентство Всекобанка при Дворце
Труда № 423.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ

Центральный Дом Работников Искусств

Проспект 25 Октября, д. 86. Телефон 452—18, 609—75.

Диспуты, лекции, кружки по всем отраслям
искусства.

9-й год
издания.

ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ПРОФЕССИОН. ЖУРНАЛ

9-й год
издания.

„МЕДИЦИНСКИЙ РАБОТНИК“

Орган Центр. Комитета Медсантруд.

Выходит 4 раза в год.

Журнал ставит себе целью выяснение нужд и запросов медицинских, ветеринарных и аптечных работников, освещение вопросов их труда и быта, поднятие их пролетарского классового сознания, освещение вопросов профдвижения медработников и улучшение постановки здравоохранения.

Подписная плата: на 1 г.—5 р.; на 1/2 г.—2 р. 50 к.

Москва, Солянка, 12, Дворец Труда, РИО ЦК Медсантруд.

Принимается подписка на двухнедельный журнал

„КОММУНАЛЬНЫЙ РАБОТНИК“.

Подписная плата:

На 1 месяц	— р. 30 коп.
„ 3 „	— „ 90 „
„ 6 „	1 „ 80 „
„ 1 год	3 „ 60 „

Адрес: Москва, Солянка, 12, Дворец Труда, 5-й этаж, комн. 518.

РИО ЦК Коммунальщиков.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ

СОЮЗА

МЕДИКО-САНИТАРНОГО ДЕЛА

Бульвар Профсоюзов 19, 2-ой этаж.

ТЕЛЕФОН 500—69.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА

РАБОТНИКОВ

КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА

Набережная Красного Флота, дом 38, 4-й этаж.

Телефон 4—93—89.

ТЕЛЕФОНЫ Л. Р. В. С. Р. М.

НАИМЕНОВАНИЕ ОТДЕЛА И ДОЛЖНОСТЬ.	Служебный.	Домашний.	Ком-мунат.	Авто-мат.
Председатель	81—89	570—57	53	266
Зам. Председателя	78—18	114—58	54	
Тех. секретарь	81—89	—	53	
Зав. Общим Отделом	132—54	109—18	58	
Телефонограммы	498—58	—	—	
Зав. Организационным Отделом	438—81	—	55	
Зам. Завед. Организ. Отделом	438—81	1 дом Сов. 406	55	
Организационный Отдел	190—29	—	—	
Зав. Тарифно-Экономич. Отделом	631—65	600—78	56	
Тарифный п/отд.	498—57	—	—	
Охрана труда	567—74	—	—	
Эконом. п/отд.	510—81	—	—	
Конфликтный п/отд.	98—59	—	—	
Зав. Культотделом	98—58	—	57	
Зам. Зав. к/отд.	98—58	—	57	
Культурно-просвет. отдел	98—58	—	—	
Казначей	603—32	143—49	61	
Зам. Казначей	603—32	—	61	
Финчасть	603—32	—	—	
Зав. Статистич. частью	573—25	—	60	
Статчасть	573—25	—	—	
Зав. Информац. частью	637—41	—	—	
Зав. Хоз. частью	—	—	63	
Отв. Секретарь СИМ	237—42	137—34	62	
Отв. Редактор	582—56	149—47	—	
Редакция журн.	582—56	—	—	
Зав. Хоз. Стр. отд.	468—71	—	—	
Юридчасть	228—54	565—38	59	
Гараж	623—66	—	—	

= ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ =

ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СОЮЗА

Работников железнодородного транспорта

С. С. С. Р.

Москва, Солннка, 12, „Дворец Труда“.

ТЕЛЕФОНЫ:

Коммутатор ВЦСПС	1—70—80	до 86	} Доб. ЦК ж.-д.
„ „ НКПС	1—87—60	до 69	
Городской	3—73—08		
Председатель ЦК—Андреев, А. А.	5—08—01		
Отв. секретарь—Амосов, А. М.	5—08—01		
—Андрейчик, А. С.	5—13—49		
Казначей ЦК—Лапьер, Е. Б.	5—13—48		

Ннд 50 коп.